

3 Prof. Dr. EMEL HUBER İLE SÖYLEŞİ
Prof. Dr. Emel Huber ile Türkistik bölümünün kuruluş süreci, bugünkü konumu ve anadili öğretimindeki önemi hakkında konuştu.

6 EĞİTİM HAKKI
İzlenen eğitim politikaları çocukların ya teorik ya da pratik yeteneklere sahip oldukları doğrultusunda hiçbir bilimsel dayanağı olmayan bir 'inanç' üzerine kurulu.

8 İNSAN BİR ÖĞRENİLMİŞLER BÜTÜNÜDÜR
Eğitim, bir insanın fiziksel, düşünsel, toplumsal yetilerini en sonuna kadar geliştirmesini hedefleyen ve sağlayan araçlar ve imkanlar bütünüdür.

Die Gaste

Sayı: 1 / Mayıs 2008

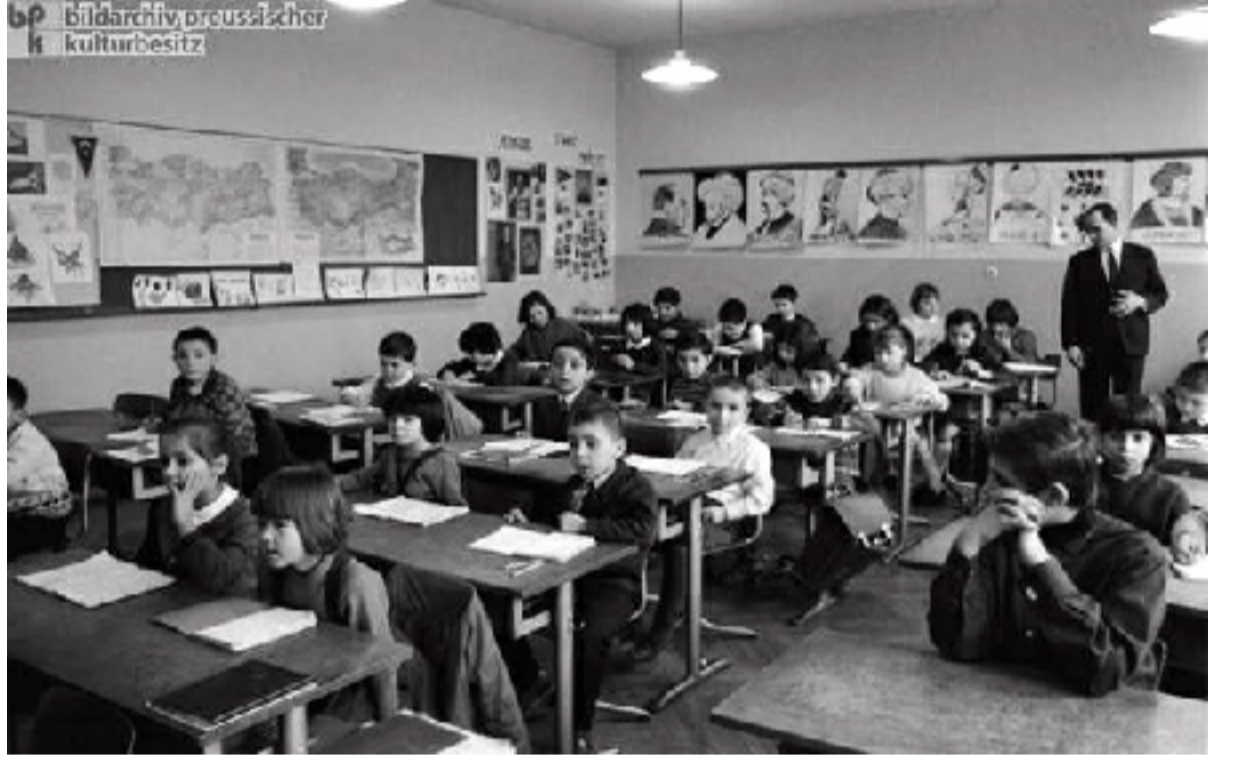
ÇIKARKEN

Değerli okurlarımız, Almanya'da, Türkçe yayınlanan gazeteler arasında şimdi "Die Gaste" de katıldı. Duisburg-Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü Öğrenci Temsilciliği olarak artık size kendi gazetemizle ulaşacağız. Yaklaşık yarım yüzyıldır Almanya'da yaşayan Türkiyelilerin sosyal, siyasal ve ekonomik konuları, kültürel ve sanatsal yaşamları belli başlı konularımızı oluşturacak. Son yıllarda düzenli aralıklarla ve somut olaylar gündümünde kamuoyunun gündemine yerleştirilen entegrasyon tartışmalarına ekibimiz, araştırmaları ve haberleriyle kendi dünya görüşünü geliştirerek katılacak. Farklı eyalet ve şehirlerden yazarlarımız da her sayıda toplumu yakından ilgilendiren gelişmeleri ve konuları yorumlayarak "Die Gaste"de size seslenme fırsatı bulacak.

Değerli okurlarımız, gazetemizde Alman Eğitim Sistemi'ne özenle odaklanılarak, bu sistemin avantajları ve dezavantajları ortaya konulacak ve göçmen öğrencileri eleme/teşvik yöntemleri irdelenecek. Bu bağlamda aydınların, öğretmen ve öğretmen adaylarının deneyimleri, gözlemleri, yapıcı eleştiriler ve öneriler sunmak açısından kuşkusuz belirleyici bir nitelik taşıyacak. Kaliteli eğitim, çağdaş yaşamın önkoşullarından biridir. "Vasıfları, ileri görüşleri ve aydın bir kuşak nasıl yetiştirilebilir?" sorusu, gazetemizin gündeminde, farklı bakış açılarından ve kesintisiz bir şekilde kaleme alınarak sunulacak. Türkiyeli göçmenlerin geleceğini tartışan ilerici kesimlerin sesi "Die Gaste" bugünden itibaren sizlerle birlikte.

Zeynel Korkmaz

Almanya'da Entegrasyon ve Asimilasyon Tartışmaları

"Uyumun en sorunsuz şekli asimilasyondur, ancak devlet bunu zorla yapamaz. Başarılı bir uyum için asgari şart, yabancıların Almanca öğrenmeleridir." (Otto Schily, Die Welt)

"Almanya'daki Türklerin hemen hemen yarısı boş zamanlarında Türkçe konuşmaktadır, bu ise küçük İstanbul'un olumsuz tarafıdır." (Konrad Adenauer Vakfı Genel Sekreteri Wilhelm Staudacher, 2004)

"En iyi entegrasyon asimilasyondur" (Otto Schily, Süddeutsche Zeitung, Temmuz 2002.)

"Uyumun en sorunsuz şekli asimilasyondur, ancak devlet bunu zorla yapamaz. Başarılı bir uyum için asgari şart, yabancıların Almanca öğrenmeleridir" (Otto Schily, Die Welt.)

"Almanya'da, kendi dillerinde cadde ve ilçe tabelalarına sahip olan yeni bir Müslüman azınlığın ortaya çıkmasını önlemeliyiz" (Otto Schily, Die Welt.)

"Asimilasyon bildiğiniz gibi in-

sanların kendi öz kültürlerini açıkça inkar etmeleri anlamına gelir. Hiç kimse şimdiye kadar bunu talep etmemiştir. Benim için uyum, Alman öncü kültürünü, yani Hıristiyanlık geleneğini, hümanizm ve aydınlanma ile Alman Anayasasını bilinçli bir şekilde kültürünü ve kimliğini, kökenini inkar etmeye gerek duymadan kabul etmektir." (Beyera Eyaleti Başbakanı Günther Beckstein)

"Maalesef bazı ikinci ya da üçüncü kuşak çocuklarının ebeveynlerinden daha kötü Almanca konuştuklarını görmekteyiz. Bu arada içlerinde Türk iş-

yerleri, doktorları, gazeteleri, avukatları vb. barındırarak kendilerine komple bir Türk altyapısı oluşturan büyük Türk mahalleleri Türklerin en azından boş zamanlarında tamamen Türklerden oluşan bir çevrede hareket etmelerine imkan vermektedir. Almanya'daki Türklerin hemen hemen yarısı boş zamanlarında Türkçe konuşmaktadır, bu ise küçük İstanbul'un olumsuz tarafıdır. Çok kültürlülük toplum için büyük bir zenginliktir ve ancak "uzlaşma" – yani ke-

limenin tam anlamıyla bir uzlaşma – mümkün olduğu takdirde çıkarılabilecek büyük bir hazinedir. Bu nedenle dil öğretimine daha fazla önem vermek zorundayız. Kreşte, okulda, aynı zamanda aile içinde – ki burada özellikle aneler konusunda yapılacak oldukça çok iş bulunmaktadır.” (Konrad Adenauer Vakfı Genel Sekreteri Wilhelm Staudacher, 2004.)

“Asimilasyon bir insanlık suçudur... Hiçbir zaman Türk toplumunu asimile etme gayreti içerisine kimse giremez.” (Tayyip Erdoğan, Köln, Şubat 2008)

“Entegrasyon, bir ülkenin yaşam tarzına dahil olmaktır. Alman vatandaşlığı taşıyanlar, istisnasız bu ülkenin vatandaşlarıdır. Sadakat, Alman devletine aittir.” (Merkel)

“Türkiye’de nasıl Alman dilinde eğitim veren okullar varsa ve yakın zamanda bir veya iki tane Alman üniversitesi kurulması planlanıyorsa, ‘Almanya’da da hem Türkçe, hem Almanca eğitim veren kuruluşlar niçin ol-

masın” (Tayyip Erdoğan, 9.2.2008)

Başbakan Erdoğan, entegrasyon ve asimilasyon konusundaki sorular üzerine, “Avrupa’da yaşayan Müslümanların asimile edilmemesi gerektiğini” belirterek, ‘Avrupa’da yaşayan Müslümanlar entegrasyon istiyor. Asimilasyona gidilirse sorunlar çıkar” diye ekledi. (Norveç “*Aften Posten*”, 12. 4. 2005)

“Kürt kökenli milletvekilleri! Partinizin ve ülkenin Başbakanı olan Erdoğan’ın bu çifte standartlı anlayışına, düşünce sisitemine, ahlakına bir diyeceğiniz yok mudur? Madem asimilasyona karşısınız ve bunu ‘insanlık suçu’ sayıyorsunuz, neden Türkiye’deki başta Kürtler olmak üzere, diğer etnik gruplara ait insanlar asimile edilerek bu ‘insanlık suçu’ işleniyor? Ve neden sizler buna sesiz kalıyorsunuz?” (*Rizgari*)

“Kişinin anadilini öğrenip bu dilin imkanlarından yararlanması en temel hakkıdır. Bu hak, kişinin zihinsel ve kişilik gelişimi anlamında hayati bir öneme sahiptir. Gerek özel, gerekse meslek yaşamında daha donanımlı olma yo-

lunda önemli bir fonksiyona sahip olan anadil, ayrıca içinde bulunulan topluma kültürel açıdan da yeni renkler katmak anlamına gelmektedir. Kişinin kendi öz kişiliğini ve bilincini özgürce geliştirebilmesinin yolu anadilden geçmektedir.

IGMG (İslam Toplumu Milli Görüş), dil ve kültür arasındaki kopmaz bağın yaşanır kılınması için temel düzeyde politikalar üretir ve bu alanda faaliyetler yapar. Yaşanılan toplumun dilinin öğrenilmesi ve iyi düzeyde kullanılması için mutlaka anadilin iyi bilinmesi gerçeğinden hareket eden IGMG, anadili sağlıklı bir entegrasyon için en önemli değerlerden biri olarak görür. Bilinçli bir sosyalleşme ve uyum için IGMG, anadil öğrenimi ve kullanılmasını destekler ve bunun için programlar düzenler. IGMG, anadil ve içinde yaşanılan toplumların dillerinin öğrenilmesini birbirine bağlı ve birlikte oluşturulacak kültürel dokunun temel taşları olarak görür.” (İslam Toplumu Milli Görüş)

İÇERİK

Prof. Dr. Emel Huber ile Söyleşi	3	Söyleşi
2006 PISA Araştırması Alt Sosyal Katmanın ve Göçmen Gençlerin Eğitim Çıkmazını Bir Daha Ortaya Koydu	4	Zeynel Korkmaz
Çocuk Kitapları ve İki Dillilik	5	Mustafa Cebe
Eğitim Hakkı	6	Dr. Pınar Oğuzkan-Savvidis
Dışlanmışlığı Biz mi Hissediyoruz Yoksa Dışlanmışlık Bize Hissettiriliyor mu?	7	Gökhan Sezer
İnsan, Bir Öğrenilmişler Bütünüdür	8	Engin Kunter
OECD, Eğitim Sistemini Eleştirdi	10	Haber
Düsseldorf’ta Anadil İçin Yürüyüş	10	Haber
Pahalılık Hızla Artıyor	10	Haber
Göçmen Çocuklarının Eğitim ve Öğretimi	11	Söyleşi
Türkçe ile Almanca arasındaki yeni ilişki biçimleri	12	Osman Çutsay
Alman Anayasa Mahkemesinin Türban Kararı	12	Haber
Asimilasyon, Entegrasyon, Eğitim ve Din	13	Ahmet Onay
Troya’nın Bitmeyen Savaşı ve Tarih Bilinci	14	Celil Denktaş
Nazım Hikmet	16	

DIE GASTE
İki aylık TÜRKÇE GAZETE

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
(VİSDP): ZEYNEL KORKMAZ

Essen Üniversitesi, Türkçe
Öğretmenliği Bölümü
Essen/Almanya

E-Posta Adresi:
diegaste@yahoo.com

Prof. Dr. EMEL HUBER* İLE SÖYLEŞİ

Prof. Dr. Emel Huber ile Türkistik bölümünün kuruluş süreci, bugünkü konumu ve anadili öğretimindeki önemi hakkında konuştuk.

Emel Hanım, Almanya'da bir ilk olan, Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün nasıl kurulduğunu ve kuruluş amacını anlatır mısınız?

Önce kuruluş amacıyla başlayalım; çünkü bu da bir süreç sonunda biçimlendi. Biliyorsunuz, işgücü göçü sonrası Almanya'da anadili Türkçe olan pek çok çocuk yaşamaya başlamıştı. Türk işçilerinin kendisi gibi Alman yetkilileri de bu çocukların aileleriyle birlikte kısa bir zaman sonra Türkiye'ye döneceklerini düşünüyordu. Döndüklerinde çocukların güçlük çekmemesi için, yani Almanya'da yaşayan Türk çocuklarını Türkiye'deki yaşama hazırlamak için bu çocuklara Türkçe dersleri verilmeye başlandı. Bu derslerde ağırlıklı olarak Türkçenin öğretilmesi, yanısıra da Türkiye kurum ve yaşam koşullarının, yani kısacası "yurtbilgisinin" üstünde durulması öngörülmüştü. Bu dersleri, öğretmenlik eğitimini Türkiye'de almış ilkökul öğretmenleri verecekti. Kısmen böyle de oldu. İlkokul öğretmenleri beş yıllık bir süre için Türkiye'den Almanya'ya gönderilmeye başlandı. Bu öğretmenlere "konsolosluk öğretmenleri" dendi. Ama bu uygulamanın güç yanları görülmeye başlandı. Bu nedenle Almanya'da yaşamakta olan Türklerden de Türkçe dersi vermeleri istendi. Bu arada öğretmenlikle hiç ilgisi olmayanlar bile ders vermeye başladı.

Bunlar, çocuklara yönelik önlemlerdi.

Türk çocuklarının okula başladıklarında Almanca bilmemesi Alman okul sistemini ve öğretmenleri çok şaşırtmıştı. Çocuklara yönelik alınmaya çalışılan önlemler dışında başka önlemler de düşünüldü. Öğretmenlerin, yabancı çocukları anlayabilmesini ve öğrencilerine daha iyi Almanca öğret-

melerini sağlamak üzere bir yandan bu öğretmenlere Türkçe öğretilmeye çalışıldı, bir yandan da üniversitelerde meslek içi eğitim niteliğinde çalışmalar başlatıldı. Bir süre sonra bu işi düzenli bir biçimde yapmak üzere "ikinci dil olarak Almanca'nın öğretimi" (*Didaktik des Deutschen als Zweitsprache*) adlı profesörlükler oluşturuldu. Essen Üniversitesi'nde

de Prof. Dr. Baur böyle bir görevde çalışmaktaydı.

Bir süre sonra Türk işçilerinin çoğunun Türkiye'ye dönmeyeceği ortaya çıktı. Ama Türk çocuklarının okul güçlükleri sürmekteydi. Bu çocukların Almanya'da daha başarılı olmalarını sağlamanın onlara hem Türkçeyi daha iyi öğretmek, hem de bu yolla daha iyi Almanca öğrenmelerini sağlamak olduğu düşünülmeye başlandı. Yani Türkçe dersinin amacı Türk çocuklarını Türkiye'deki değil, Almanya'daki yaşama hazırlamak olmalıydı. Bu yeni amaç Türkçe dersinin konu ve öğretim yöntemlerinin de değişmesini gerektiriyordu. İşte bu "yeni" nitelikli Türkçe dersini vermek üzere kendisi de ikidilli ve iki kültürlü olan, Alman okul sistemini tanıyan öğretmenlerin Almanya'da eğitilmesi gerektiği düşünülmeye başlandı. Bu düşüncüyü ilk ortaya atıp bu yolda çevresini etkileyen, Essen Üniversitesi'nde profesör Baur'ın yanında çalışmakta ve Alman öğretmenlere Türkçe dersleri vermekte olan Dr. Johannes Meyer-Ingwersen olmuştur. Meyer-Ingwersen önce profesör Baur'ı, sonra fakülteyi, rektörlüğü ve bakanlığı etkilemiş, sonunda bu yeni anlayışa göre Türkçe öğretmenliği eğitimi vermek üzere Türkçe Öğretmenliği Bölümü kurulmuştur.

Şimdi bölümün nasıl kurulduğu sorusuna gelelim. Bölüm ilk başta dilbilim ağırlıklı bir kürsü olarak öngörülmüştü. O nedenle kürsü başkanı olarak bir dilbilim profesörü gerekiyordu (ve ben işte bu kadroya atandım). Yazınbilim ve öğretimbilgisi derslerini Dr. Meyer-Ingwersen ve Prof. Baur verecekti. Bu yolla da Türkçe öğretmenliği bir bakıma Almanca Bölümü'ne bağlı bir konumda olacaktı. Bakanlık sonra yazınbilim dersleri için de bir profesörlük açtı (sonradan bu kadroya bildiğiniz gibi Zehra İpşiroğlu atandı). Ben 1996'da göreve başladığımda durum

böyleydi. Ben buna karşı çıktım, Türkçe bilmeyen öğretim üyelerinin Türkçenin öğretimini üstlenemeyeceğini savundum. Bakanlık benim görüşümü benimsedi ve bölüme bir de öğretimbilgisi profesörlüğü kadrosu verildi (sonra bu kadroya Sargut Şölçün atandı). Bu yolla Türkçe Öğretmenliği Bölümü, temel konularının (dilbilim, yazınbilim ve öğretimbilgisi) anadili olarak Türkçe ve çok iyi Almanca bilen üç profesörce üstlenildiği, bağımsız bir bölüm olarak kurulmuş oldu. Ne yazık ki bu gelişme pek kolay olmadı ve bu sıralarda bazı gerginlikler ortaya çıktı. Ama bunun dışında bir sorun daha vardı: Bölümün ilk öğretim yönetmeliği ben gelmeden önce hazırlanmıştı. Ama rektörlük bu taslağı kürsü başkanı gelmeden imzalamıyordu. Yani benim hazırlanmış olan taslağı derhal imzalamam gerekiyordu. Oysa taslağı okuduğumda gördüm ki, öğretimbilgisi dersleri için yasanın öngördüğü ders saatinin iki katından da çok ders saati ayrılmıştı. Bunun nedenini sorduğumda, Türklerin öğretimbilgisine daha çok ihtiyacı olduğu söylendi. Ben –tahmin edeceğimiz nedenlerden ötürü– buna da karşı çıktım. Elbette bu da bazı meslektaşlarımın hoşuna gitmedi ve yeni gerginlik konusu oldu. Ama gerek rektörlük gerekse bakanlık benim gerekçelerimi benimsedi ve Türkçe bölümü de öteki öğretmenlik bölümleriyle her açıdan eşdeğer ve kendi kadrolarıyla ders verebilecek bağımsız bir bölüm olarak kurulmuş oldu.

Gördüğünüz gibi bölümümüzün kurulması bir süreçti. Gelişmesi de yeni bir süreç. Şimdiye dek bence ilk başlarda düşünülenin (yani beklenenin) çok üstünde bir gelişme hızı sergiledik. Kitaplığımızla, öğretim kadromuzla, derslerimizle yüksek bir bilimsel düzeyde çalışıyoruz. Mezun olan öğrencilerimiz çok başarılı öğretmenler olarak çalışmakta. Bölümümüzde iki tane doktora çalışması bitirildi, yeni çalışmalar yapılmakta. Oniki yıllık bir süre için çok hızlı bir gelişme sergiledik. Umarım önümüzdeki yıllarda bu ilk hızımızı kaybetmeden çalışmalarımızı sürdürürüz.

12 yıllık bir dönemi geride bırakan bölümün, bu zaman diliminde yaptığı en önemli deneyimler nelerdir?

Madem bir takım şeyleri "en önemli" olarak değerlendirmemi istiyorsunuz, o zaman deneyimlerden çok, yeni bir üniversite dalının oluşmasını anmak isterim. Sözü edilen bölüm her şeyden önce bir üniversite kurumu olduğu için bence bu bölümün kurulma-

sının en önemli sonucu Türkistik olarak adlandırılan yeni bir dalın oluşmasıdır. Tarihsel-karşılaştırmalı yöntemle çalışan, Arapça, Farsça, Osmanlıca, Uygurca, Kazakça gibi dillerin öğretildiği Türkolojiden farklı olarak, betimlemeli dilbilim yöntemiyle çalışan, günümüz Türkiye'si ve bunun sonucu olarak Almanya'da konuşulup yazılan Türkçeyi konu edinen, çağdaş yazını ele alan, çağdaş öğretimbilgisi yöntemlerini uygulayan Germanistik, Anglistik, Romanistik gibi bir dalın Türkçe için oluşması bence bölümün üniversite dünyasına getirdiği önemli bir katkıdır.

Üniversiteden mezun olan yeni kuşak Türkçe öğretmenlerinin geniş iş imkanları bulunuyor mu?

Bölümümüz öğretmenlik eğitimi amacıyla kurulmuştur. Yani kurulmasının amacı "geniş iş olanakları" değildir. Bildiğimiz kadarıyla bölümümüzden mezun olan öğrencilerimizin (türbanlı birkaç kişi dışında) hepsi Ruhr Bölgesi'nde öğretmen olarak çalışmaktadır.

Meslek hayatına başlamış olan mezunların ilk izlenimlerini açıklar mısınız?

Bildiğimiz kadarıyla mezun öğrencilerimiz gerek öğrencileriyle gerekse öteki öğretmenler ve okul müdürleriyle çok iyi ilişkiler kurdular. Yalnızca Türk kökenli öğrencilere değil, tüm yabancı kökenli öğrencilere örnek ve destek oluyorlar. Bildiğimiz kadarıyla okudukları her iki (ya da üç) dalda da öğretmenlik yapmaktalar. İşe ilk başladıklarında çalıştıkları okulda Türkçe dersi olmayanlar bile bir süre sonra bu derslerin açılmasına ön ayak oldular. Kısacası, ilk izlenimler çok olumlu.

Almanya'da uyum tartışmalarının yoğun bir şekilde sürdürüldüğü günümüzde, Almanca öğrenimi, uyum için en önemli etmen olarak kamuoyuna sunuluyor. Sizce dil, entegrasyonu nihai hedefine ulaştırın belirleyici nitelikte bir işleve sahip mi?

Bence, bir insanın bir ülkede yaşayabilmesi için o ülkenin dilini bilmesi zorunludur. Bir insan bedenlen bulunduğu bir ülkenin dilini bilmiyorsa bence o ülkede yaşıyor sayılmaz. Entegrasyon ayrı bir konu. Yani dil bilgisi "son" değil, ilktir, önkoşuldur.

Türkiye'li çocukların dil sorunları nereden kaynaklanıyor?

Toplumsal nedenlerden kaynaklanıyor. Kesinlikle ikidillilik sorunu değildir bu. Bakın, Türkiye'den Amerika'ya da göç olmuştur, ama o göç okur-yazarların göçü olmuştur. Ve Amerika'da yaşayan Türk ailelerin çocukları hiç sorun çekmeden İngilizce öğrenmiş ve çok başarılı olmuştur. Avrupa'ya gelen Türk göçmenlerse işçi ve köylü kökenlidir, aile içinde az konuşan, hem okul eğitimi olmayan hem de kendisi okumayan bir kesimiz biz Avrupa'da. Sorun işte burada. Almanya'ya da bunu ve bu nedenle anadili öğretimının çok önemli olduğunu anlatmamız gerek.

* Essen Üniversitesi Türkistik Bölümü Başkanı.

Üç okul formunda (Gymnasium, Realschule ve Hauptschule) bulunan öğrenciler karşılaştırıldığında okuma, matematik ve fen bilimleri yetkilerinde büyük bir fark olduğu, lisede okuyan öğrencilerin de çoğunlukla üst katmandan geldiği saptandı. Aynı katmandan öğrencilerin, diğerlerinden 2,7 kat daha fazla liseye gitme şansına sahip oldukları açıklandı.

Alman öğrencilerle göçmen öğrenciler arasındaki fark ise, 73 puan (OECD ortalaması 500 ve Alman öğrencilerin ortalaması 516'dır). Bu da 15 yaşındaki bir göçmen gencin, yaşıtı bir Alman gençten iki buçuk yıl daha az eğitilmiş olduğu anlamına geliyor.

2006 PISA Araştırması Alt Sosyal Katmanın ve Göçmen Gençlerin Eğitim Çıkmazını Bir Daha Ortaya Koydu

Zeynel Korkmaz

İktisadi İş Birliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) tarafından 57 ülkenin katılımıyla, her üç yılda bir düzenlenen PISA araştırmalarının 2006 sonuçları, geçen Aralık ayında açıklandı. 15 yaş grubu öğrencilerin eğitim düzeyinin temel alındığı bu araştırmada, fen bilimine ağırlık verildi (2000'de okuma yetisine ve 2003'te matematikteki yetilere odaklanılmıştı). Almanya, 9 yıllık bir dönem içerisinde öğrencilerinin artan yetilerini gözlemlerken, OECD'nin ülkeler sıralamasında 13. sırada ve ilk defa ortalamasının üstünde yer aldı.

Sonuçlara göre başarılarındaki farklara rağmen bütün öğrenciler ilerleme kaydetti. Fen bilimine olan ilgilerinin arttığı, matematik ve okuma alanında da yetilerinin geçmişe kıyasla az bir oranda geliştiği anlaşıldı. Sosyal katmanlar ve göçmenler arasındaki eğitim farkı açısından olumsuzlukların ise varlığını koruduğu araştırma yansıdı.

Üç ayrı okul formunda (*Gymnasium, Realschule ve Hauptschule*) bulunan öğrenciler karşılaştırıldığında okuma, matematik ve fen bilimleri yetilerinde büyük bir fark olduğu, lisede okuyan öğrencilerin de çoğunlukla üst sosyal katmandan geldiği saptandı. Bu katmandan olan öğrencilerin, diğerlerinden 2,7 kat daha fazla liseye gitme şansına sahip oldukları açıklandı.

Almanya'nın, göçmen kökenli gençlerin, özellikle ikinci kuşağın eğitimi açısından en sorunlu ülke konumundan "PISA 2006"da da kurtulamadığı gözlemlendi.

Burada doğup büyümüş olmasına rağmen bu kuşak, eğitimde, daha geç bir zaman diliminde buraya gelen yurtaşlarından geride. Alman öğrencilerle aralarındaki fark ise 73 puan (OECD ortalaması 500 ve Alman öğrencilerin ortalaması 516'dır). Bu da 15 yaşındaki bir göçmen gencin, yaşıtı bir Alman gençten eğitim konusunda iki yıl daha geride olduğu anlamına gelmekte.

Her PISA Araştırmasından sonra olduğu gibi, "PISA 2006" da kamuoyuna açıklanır açıklanmaz, farklı çevrelerin farklı yorumları için zemin hazırlamış oldu.

Almanya Eğitim Bakanı Annette Schavan (CDU), araştırmanın sonuçlarını "iyi bir haber" olarak nitelendirerek, bunu eğitim alanında yapılan reformlar için "olumlu bir işaret" olarak tanımladı.

Bilim ve Eğitim Sendikası'nın

(GEW) "PISA 2006" değerlendirmesi ise farklı yönde oldu. Fen bilimlerindeki gelişmeleri sevindirici bulan sendika, okuma ve matematikteki başarının orta derecede durgunlaşması durumundan, ancak eğitim kuruluşlarının yenilenmesi için çaba harcanması ile aşılabileceğini açıkladı.

İki kez üst üste orta derecede yer almanın başarı olmadığını belirten GEW, Eyalet hükümetinin, teşvik için öngörülen bütçeyi kısıtlaması yerine, çocukların ve gençlerin bireysel teşvikini genişletmesi gerektiğini açıkladı.

Baden-Württemberg Kültür Bakanı Helmut Rau'ın göçmen ailelere yönelik, çocuklarını daha iyi teşvik etmeleri için yaptığı çağırısı da "riyakârlık" olarak nitelendiren sendika, Almanya'nın, göçmenlere karşı uygulanan ayrımcılıkta "dünya şampiyonu" olduğunu belirtti ve bu alanda da bütçe kısıtlamasına gidilmesini eleştirdi.

"PISA 2006"da, öncelerinde olduğu gibi, göçmenlerin eğitim durumlarında elle tutulur bir düzelme yaşanmadığı tekrar resmileşmiş oldu. Sadece 15 yaş grubunu temel alan PISA araştırmalarında değil, ilkokulda öğrencilerin okuma yetilerini ölçen "IGLU Araştırması"nda da sosyal katmanlara ve göçmenlerine dayanan eğitimde eşitsizlik unsurunun devam ettiği belirginleşti.

Ayrıca 2006'da Birleşmiş Milletler Eğitimde İnsan Hakları Raportör'ü Vernor Muñoz'un raporunda somutlaşan en önemli olgu da, Almanya'da alt sosyal katmandan gelen, bedensel özürlü ve göçmen kökenli olan çocuk ve gençlerin, elemeli eğitim sisteminde fiilen ayrımcılığa tabi tutuldukları olmuştur. Muñoz, raporuna eklediği tavsiyesinde, elemeli eğitim sistemi ile belli kesimden öğrencilerin marjinalleşmesi fenomeni arasındaki ilişkinin kamuoyunda tartışmaya sunulup, açıklanmasını ve sorgulanmasını salık vererek, konunun güncelliğini vurgulamış oldu.

PISA ve IGLU araştırmalarından ve *Muñoz Raporu*'ndan çıkan somut gerçeklerin, artık göçmen ailelere ulaştırılması gerekmektedir. Fakat bu gerçeklerin yarattığı sorunların çözümlerinin kendiliğinden gerçekleşmesi beklenmemeli. Aydın ve eğitimde yetkili kesimden insanların gerekli bilgiyi ve çözümleri ailelere taşıması bu bağlamda belirleyici nitelikte olacak. Aynı kesimin ise bir platform üzerinde bu amaca yönelik ön hazırlık yapması gerekecek. Es-

PISA-2006 Fen Bilimleri Puan Sıralaması		
1	Finlandiya	563
2	Hong-Kong	542
3	Kanada	534
4	Tayvan	532
5	Estonya	531
6	Japonya	531
7	Yeni Zelanda	530
8	Avustralya	527
9	Hollanda	525
10	Lihtenştayn	522
11	Kore	522
12	Slovenya	519
13	Almanya	516
14	İngiltere	515
15	Çek Cumhuriyeti	515
16	İsviçre	512
17	Makao-Çin	511
18	Avusturya	511
19	Belçika	510
20	İrlanda	508
21	Macaristan	504
22	İsveç	503
23	Polonya	498
24	Danimarka	496
25	Fransa	495
26	Hırvatistan	493
27	İzlanda	491
28	Letonya	490
29	ABD	489
30	Slovak Cumhuriyeti	488
31	İspanya	488
32	Litvanya	488
33	Norveç	487
34	Lüksemburg	486
35	Rusya	479
36	İtalya	475
37	Portekiz	474
38	Yunanistan	473
39	İsrail	454
40	Şili	438
41	Sırbistan	436
42	Bulgaristan	434
43	Uruguay	428
44	Türkiye	424
45	Ürdün	422
46	Tayland	421
47	Romanya	416
48	Karadağ	412
49	Meksika	410
50	Endonezya	393
51	Arjantin	391
52	Brezilya	390
53	Kolombiya	388
54	Tunus	386
55	Azerbaycan	382
56	Katar	359
57	Kırgızistan	322

sen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencileri böyle bir platformu şekillendirebilecek olanaklara sahip ve bu doğrultuda bir girişim başlatabilir. Göçmenler, PISA 2009 istatistiklerinde çocukları için kayda değer bir düzelme görmek istiyorsa, eğitimdeki gelişmeleri yakından izlemeli, inisiyatifini ele almalı ve atılgıncı olmalı.

Çocuk Kitapları ve İki Dillilik

MUSTAFA
CEBE

Almanya'da yıllarca yaygın olan anlayış şöyleydi: Ana dili öğrenmek, Almanca öğrenmenin dolayısıyla da entegrasyonun önünde bir engeldir. Bu anlayış şimdilerde

giderek yerini çok dilliliğe bırakıyor.

Dilbilimcileri, tüm dünyada insanların %70'inin günlük konuşmalarında birden fazla dili kullandığını belirttikler. Yine dilbilimcileri, öğrencilerin %50'sinin okulda, evde konuşulan dilin başka bir dili konuştuğunu da sık sık tekrarlamaktalar.

Öncelikle çocuğun en az bir dili (bu genellikle ana dilidir) iyi kullanabilmesi gerekiyor ki, ikinci, üçüncü dili de iyi öğrenebilsin. Bunun yolu da öncelikle evde konuşulan dilin aile fertleri tarafından iyi kullanılıyor olmasıyla ilişkilidir. Bu da yetmez. Şayet aileler çocuklarının eğitimine yeterince katkı sunmuyor, sunamıyor iseler iki ya da çok dillilikten bahsetmek zor. Olsa olsa bir dilsizlikten, bir kekemelikten bahsedilebilir.

Uzmanlar, günlük konuştuğumuz dilin üç yüz ile beş yüz arası kelimeyle sınırlı olduğunu belirtiyorlar. Yalnızca evde konuşulan dille sınırlı kalırsak çocuğun ana dilini zengin kullanmasını, iyi kullanmasını beklemek birazcık hayalcilik olur. Bu en azından okula başlayınca kadar böyle devam eder. Okula başladığında da durum çok farklı gelişmeyecektir. Bilindiği gibi, okullarda Türkçe'ye ayrılan saatler sınırlı düzeyde. Haliyle burada da Türkçe'yi geliştirmek oldukça zor. Kaldı ki birçok çocuk bu sınırlı olanaktan bile yararlanmıyor.

Çocuk, evde yeterli Almanca da öğrenmemişse, geriye anaokulda, daha sonra da okulda öğrendikleriyle kalacak. Bu uygulama, çocuğun Almanca öğreniminde kısmen yeterli olabilir, ama ana dilini geliştirmede oldukça yetersiz kalacağı açıktır.

Farklı okullarda 'Daha çok okuyalım, daha çok yazalım!' adı altında projeler yaptım. Orada gördüklerim, yukarıda bahsettiğim tabloyu destekler nitelikteydi. Çocukların, ana dillerini (Türkçe'yi) kullanırlarken oldukça zorlandığını gördüm. Konuşurlarken Almanca'nın da yardımıyla iyi kötü kendilerini ifade edebiliyorlardı, ancak sıra yazmaya gelince ne kadar yetersiz kaldıklarını gördüm.

Bunun bir çok sebebi olabilir:

- Yukarıda da belirttiğim gibi ailelerin çocuğun eğitimine sundukları katkı...

- Ailelerin dil eğitimine yaklaşımı: Çocuğumuz önce Almanca'yı öğrensin, Türkçe'yi nasıl olsa öğrenir mantığı...

- Okullardaki Türkçe eğitimin nicelik ve nitelik olarak yetersizliği...

- Ana dilin eğitime yönelik politi-

kalardaki yanlışlıklar...

- İki dilli kitapların azlığı...

Genelde kitapların, özelde iki dilli kitapların dili iyi öğrenmeye, doğru ve zengin kullanmaya katkısı yadsınmaz. Çocuklar, dilin inceliklerini, dilin olanaklarını kitapların katkısıyla öğrenecektir.

Okuyan bir aile ortamında yetişen çocuklar, okumayan ailelerin çocuklarına oranla dili daha zengin kullanacaktır. (Bu konuda Erfurt Üniversitesi'nden Prof.Dr. Karin Richter'in "Warum Vorlesen?" adlı araştırması oldukça aydınlatıcı bilgilere sahip.) O halde önceliği okumaya ve yazmaya vererek, çocuklarımızı daha çok okumaya ve yazmaya teşvik etmeliyiz.

Bunun için yapılabilecekler:

- Çocuğun, kitap okuyan bir aile ortamında büyümesi gerekiyor. Çocukların sözlerden çok davranışlardan etkilendiğini bilmem tekrarlamama gerek var mı!

- Bebeklikten başlayarak, daha sonra anaokulu düzeyinde onlara bol bol resimli kitaplar okumak gerekiyor. (Çocuğun yaşına ve ilgi alanına göre kitaplar seçmek burada başlı başına bir konu.) Okunacak ninniler, masallar, türküler, şiirler ve tekerlemelerin çocuğun dil gelişimine büyük katkıları olacaktır. Böylece çocuk ileriki yaşlarda (okumaya başladığında) kitap okuma alışkanlığını önemli oranda kazanmış olacaktır.

- İki dilli kitaplarda, çocuk kelimenin birebir karşılığını öğrenecektir. Türkçe dinlediği/okuduğu kitabı Almanca olarak dinleyebilecek ya da okuyabilecektir.

- Çocuğa hikayeler, masallar anlatıldıktan, okuduktan sonra onunla kitap üzerine konuşmak gerekiyor. Sorular sorup sabırla dinlememiz lazım. Resimli kitapları gösterip, hikayeyi resim üzerinden anlatmak, anlatılmak gerekiyor. Çocuk, böylece konuşma becerisini de geliştirecektir. Daha ileri yaşlardaki uygulama ise, okuduğu kitaba dair duygu ve düşüncelerini yazmaya teşvik şeklinde olmalı.

Kısaca dili geliştirmede en önemli araç kitaplardır. Özellikle "Resimli Çocuk Kitapları"nın, anaokulu öncesi ve anaokulu döneminde çocuğun dili öğrenmesine, geliştirmesine büyük katkısı olacaktır. Kitaplarda, çocuk yeni dünyalar keşfedecek, çocuğun hayal dünyası zenginleşecektir. Her kitapla birlikte yeni sözcükler duyacak ve öğrenecektir. Çocuklarımızı iki dilli yetiştirmek istiyorsak iki dilli çocuk kitaplarına ihtiyaç duyulacaktır. Burada yazarlara ve yayınevlerine önemli görev düşmektedir. Hem okul öncesi hem de okul çağındaki çocuklar için iki dilli kitaplara ne kadar ihtiyaç duyulduğu ortadadır.

Umarım bundan sonra çocuğumuzun kitaplığında, okul ve şehir kütüphanelerinde daha çok iki dilli kitaplarla karşılaşırız.

	Toplam	Yabancılar	%
1991	80.274.600	5.882.267	7,3
1992	80.974.600	6.495.792	8,0
1993	81.338.100	6.878.117	8,5
1994	81.538.600	6.990.510	8,6
1995	81.817.500	7.173.866	8,8
1996	82.012.200	7.314.046	8,9
1997	82.057.400	7.365.833	9,0
1998	82.037.000	7.319.593	8,9
1999	82.163.500	7.343.591	8,9
2000	82.259.500	7.296.817	8,9
2001	82.440.400	7.318.628	8,9
2002	82.536.700	7.335.592	8,9
2003	82.531.700	7.334.765	8,9

2003	Toplam	Erkek	Kadın	%
Toplam	7.334.765	3.894.684	3.440.081	100
Türkiyeli	1.877.661	1.010.836	866.825	25,6
İtalyan	601.258	356.354	244.904	8,2
Sırp	568.240	309.136	259.104	7,7
Yunan	354.630	193.771	160.859	4,8
Polonyalı	326.882	157.387	169.495	4,5
Hırvat	236.570	118.782	117.788	3,2
Avusturya	189.466	102.440	87.026	2,6
Rus	173.480	72.518	100.962	2,4
Bosna	167.081	86.667	80.414	2,3
Portekiz	130.623	72.734	57.889	1,8

Alman ve Yabancı Öğrencilerin Okullara Dağılımı (2003/2004)						
	Grundschule	%	Hauptschule	%	Sonderschule	%
Almanlar	2.777.462	31,7	889.349	10,1	360.662	4,1
Türkiyeliler	165.562	39,6	97.042	23,2	28.298	6,8
İtalyanlar	24.024	36,5	17.706	26,9	5.876	8,9
Yunanlılar	13.718	40,6	7.576	22,4	1.856	5,5
Toplam Yabancı Öğ.	369.417	38,4	203.142	21,1	68.663	7,1
Genel Toplam	3.146.879	32,4	1.092.491	11,2	429.325	4,4

	Realschule (Ortaokul)	%	Gymnasium (Lise)	%	Yüksek Okul	%
Almanlar	1.205.599	13,8	2.223.511	25,4	1.773.329	16,8
Türkiyeliler	41.168	9,8	23.574	5,6	24.448	5,5
İtalyanlar	7.049	10,7	4.300	6,5	7.183	9,8
Yunanlılar	3.766	11,2	3.744	11,1	7.043	17,3
Toplam Yabancı Öğ.	91.107	9,5	92.752	9,6	246.136	20,4
Genel Toplam	1.296.706	13,3	2.316.263	23,8	2.019.465	17,2

Eğitim Hakkı

Dr. Pinar Oğuzkan-Savvidis

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması yolunda öğretim programlarında göçmen kökenli çocukların - en az- ikidilli olduklarının dikkate alınması, hem çocukların bilişsel gelişimleri hem de çok kültürlü bir toplum yaşamının gerekleri açısından göz ardı edilmemesi gereken önemli bir unsur.

PISA ve PIRLS gibi öğrencilerin çeşitli alanlarda başarı düzeylerini ölçen uluslararası eğitim araştırmalarında Almanya'nın diğer endüstri ülkelerinin ardında kalması nedeniyle ortaya çıkan tartışmalar güncelliğini korumakta. Eğitimin etkinliğine ve sistemin sorunlarına yönelik yeni eğitim politikalarının belirlenmesi sürecinde tartışmaların odak noktasını eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması oluşturuyor.

90'lı yılların sonlarından bu yana uluslararası ve ulusal düzeyde yapılan pek çok bilimsel çalışma, Almanya'da öğrenci başarısını ailelerin sosyo-ekonomik yapısının belirlediğini göstermektedir. Örneğin, 1997 yılından beri Sosyal Çalışmalar ve Sosyal Pedagoji Enstitüsü tarafından yürütülen (*Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik/ ISS-Frankfurt a.M*) çocuk ve gençlerin yaşam koşullarının daha sonraki başarılarına etkisi konulu araştırmanın sonuçları oldukça düşündürücü. 'AWO' araştırması olarak da bilinen -uzun dönemli- bu çalışma, ailenin ekonomik durumunun öğretmenler tarafından yapılan değerlendirmeleri etkilediği sonucuna ulaşıyor. Diğer bir bulgu ise eğitim düzeyi aynı olan annelerin çocuklarının, gelir düzeyi arttıkça daha iyi bir eğitim şansına sahip oldukları yönünde. Araştırma raporunda, 'yoksul' veya 'göçmen kökenli' çocuklar kategorisine giren öğrencilerin öğretmenler tarafından daha düşük notlarla değerlendirildikleri ve daha düşük eğitim veren okullara yönettildikleri belirtilmektedir.

Benzer sonuçlara ulaşan diğer bir araştırma ise, uluslararası platformda gerçekleştirilen '*Okuma Becerilerinde Gelişim*' araştırması. PIRLS/IGLU (*Progress in International Reading Literacy Study/Internationale Grundschul-Lese-Untersuchung*) kısaltmalarıyla tanınan bu çalışmaya Almanya 2001 yılından bu yana katılmakta. Son veriler üstkatman ailelerinin çocuklarının ortalamasının altında kalan başarı düzeylerine rağmen, kolayca *Gymnasium*'a yönlendirildiklerini, 2001 yılının sonuçlarına oranla çok daha belirgin bir biçimde sergilemekte. Buna karşın göçmen kökenli çocukların ancak mükemmellik düzeyine ulaştıklarında bu okul türüne aday olabildikleri belirtilmektedir. IGLU araştırması başarı düzeyi aynı olan öğrenciler arasında akademisyen ailelerin çocuklarının *Gymnasium*'a yöneltilme şanslarının işçi ailelerinin çocuklarına

oranla yaklaşık 3 kat daha yüksek olduğunu göstermekte; benzer biçimde, aynı not tablosuna sahip Alman ailelerin çocuklarının genel liseye yöneltilme olasılığı göçmen kökenli ailelerin çocuklarının iki katı. IGLU araştırması ilköğretimden ortaöğretime geçiş sırasında öğretmenler tarafından yapılan yöneltilmelerin %44'ünün rastgele olduğu sonucuna da ulaşıyor.

Kamuoyunda en yaygın biçimde tanınan '*Öğrenci Başarısını Değerlendirme Programı*', PISA araştırmalarının yanı sıra, Almanya'da eyaletler düzeyinde akademik başarıyı belirleme, izleme ve değerlendirmeyi amaçlayan pek çok çalışma sözkonusu. Aralarında LAU (*Aspekte der Lernaufgangs-lage und der Lernentwicklung/Hamburg*) ve MARKUS (*Die Mathematik-Gesamterhebung Rheinland-Pfalz*) gibi araştırmaların anılabileceği bu çalışmalar da elverişsiz koşullarda büyüyen çocukların eğitim olanaklarından yeterince yararlanmadığını göstermektedir.

Bilimsel çalışmaların yanı sıra, eğitimde öğrenci akışına ilişkin bilgi veren diğer bir kaynak ise Alman Federal İstatistik dairesi tarafından hazırlanan raporlar. Geçtiğimiz Şubat ayı ortalarında İstatistik dairesinin yaptığı açıklamada, 2006/07 öğrenim yılında genel eğitim veren okullara kayıtlı öğrencilerin %9.6'sının (897.700 öğrenci) Alman vatandaşı olmadığı belirtilmektedir. Bu öğrencilerin yaklaşık %11 kadarı ilkokula devam etmekte. Ortaöğretim kurumlarına devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin okul türlerine göre dağılımı ise artan eğitim düzeyi ile ters orantılı: *Hauptschule*'ye giden yabancı öğrencilerin oranı %19.2 iken, *Gesamtschule*'de %13.8, *Realschule*'de %7.7, *Gymnasium*'da ise ancak %4.3. Açıklamada yabancı uyruklu öğrencilerin %19.2'sinin diploma almadan okuldan ayrıldığı ve sadece % 4.1'inin meslek okullarını bitirebildiği de belirtilmektedir.

Bu sayılara Federal Eğitim ve Bilim Bakanlığınca hazırlanmış olan 'Alman Eğitim Raporunda' (*Bildung in Deutschland 2006*) yer alan göçmen kökenli Alman vatandaşı statüsündeki çocukların durumuna ilişkin bilgileri de eklemek mümkün: 9. sınıf öğrencileri arasında *Hauptschule*'ye devam eden Alman kökenli çocukların oranı %16,6 göçmen kökenli çocukların ise %31,8. Bunların arasında Türk köken-

li öğrencilerin oranı ise %48,3. Rapora göre ilkokuldan sonra *Gymnasium*'a başlamış olan göçmen kökenli öğrencilerin %25'e yakın bir bölümü 9. sınıfa kadar olan süre içinde daha düşük eğitim veren okullara geçiş yapmakta. Bu oran *Realschule*'ler için %30 civarında. *Hauptschule*'lerden ileri düzeyde eğitim veren okullara geçebilen Alman kökenli öğrencilerin oranı %20 iken göçmen kökenli çocukların ancak %10 'u bu olanaktan yararlanabilmekte.

Öğrenci akışına ilişkin verilen örneklere dayanarak, Almanya'da yıllardır yürütülmekte olan eğitim politikalarının eğitim sistemlerinin en önemli öğelerinden biri olan yöneltilme sürecine duysuz kaldığı söylenebilir. Hangi öğrencilerin yüksek öğretime hangilerinin başka alanlara yöneltilmesi gerektiğine ilkece erken bir yaşta karar verilmesi, ne gelişim evreleriyle bağdaşan ne de çocukların öğrenme için gereksinim duydukları süreyi dikkate alan bir uygulama. Ayrıca, kimin hangi okula gideceği kararını verme durumunda bırakılan öğretmenlere eğitimleri sırasında ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli bir formasyon kazandırılmaması, yöneltilmeleri nesnellikten uzaklaştırmakta. Yöneltilme sürecindeki uygulamaların eleştiriye açık diğer bir yönü ise, ilkokul son sınıfın 1. dönem karnezinin ve Almanca dersindeki akademik başarının ağırlık taşıması. Tek bir döneme ait not tablosunun öğrencilerin bilgi, yetenek ve ilgi alanlarını belirlemedeki sınırlılığı, yöneltilmelerdeki hata payını artıracak nitelikte. Almanca bilmenin gerek okul başarısı gerek toplumsal yaşama her yönüyle aktif olarak katılmada taşıdığı önem hiç bir kuşkuya yer vermeyecek kadar açık. Ne var ki, sosyo-kültürel bakımından zayıf ailelerin çocuklarının dil edinmelerinin okula başladıklarında sınırlı olduğu da bilinen bir gerçek. Dilsel becerilerin dördüncü sınıf sonundaki seçme sürecinde özel bir ağırlık taşıması sosyo-kültürel yapıları nedeniyle alt katman ve göçmen ailelerin çocuklarını olumsuz yönde etkilemekte. Bu bağlamda 60'lı yıllardan bu yana çeşitli ülkelerde yapılmış olan öğretimin bireyselleştirilmesi, uygun yöntem ve malzemelerin seçilmesi ve öğrenciye öğrenme için gerekli sürenin verilmesi ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi kanıtlayan çalışmaların varlığını hatırlamakta yarar var.

İlk ve ortaöğretim basamaklarında öğretimin düzenlenişi ve öğrenci akışına ilişkin nicel ve nitel verilere dayanarak, Almanya'nın eğitimde ancak yeni bir yapılanma ile sorunlara çözüm getirilebileceği gerçeği 16 eyaletin 11 inde kabul görmüş durumda. **Yeni yapılanmada eyaletler arası farklar dikkate alınmazsa, *Hauptschule*'lerin kaldırılması ve ilkokuldan sonra ortak bir çatı altında eğitim veren okulların hizmete girmesi öngörülüyor.**

İki kanallı bir okul sistemine geçiş olarak nitelendirilebilecek yeni düzenlemelerde, sistem içinde varlığı korunan *Gymnasium*'ların yanında eyaletlere göre 'bölge okulu' (*Regionalschule*), 'Ortaokul' (*Sekundarschule*), 'Semt

okulları' (*Stadtteilschulen*) gibi adlar taşıyan okullar öğrencilerin daha iyi eğitim alma ve diploma sahibi olmalarını sağlamayı amaçlıyor.

Aşağı Saksonya, Hessen, Baviera, Baden-Württemberg ve Kuzey Ren-Vestfalya eyaletlerinde ise sistemin içerdiği sorunlar gözardı edilerek yapısal bir değişikliğe gerek olmadığı savunuluyor. Bu eyaletlerde aynı yaşta çocukların farklı gelişme gösterdikleri öne sürülerek farklı okul türleri içerisinde bireysel teşvik yoluna gidilmesi gerektiği belirtiliyor. Kısacası, izlenen eğitim politikaları çocukların ya teorik ya da pratik yeteneklere sahip oldukları doğrultusunda hiçbir bilimsel dayanağı olmayan bir 'inanç' üzerine kurulu. Bu anlayış doğrultusunda öğretimin düzenlenişinde geleneksel yapı korunurken, *Hauptschule*'lerde eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmaya yönelik programlar, eğitim yatırımlarının önemli bir bölümünü oluşturuyor.

Kuzey Ren Vestfalya Eyaletinde 2006/07 ders yılında yürürlüğe giren yeni okul yasasında *Hauptschule*'nin sistem içindeki önemi açıkça belirtilmekte. Bakanlar kurulunca 15.01.2008 tarihinde kabul edilen *Hauptschule*'nin güçlendirilmesine yönelik program tas-

lağını tanıtmak amacıyla eyaletin Eğitim Bakanı Barbara Sommer, basına yaptığı açıklamasında yeni *Hauptschule*'nin gençlere 'kökenlerinden bağımsız olarak sahip oldukları birikimi en iyi şekilde geliştirip kullanmalarını' sağlayacağından söz etmekte. Bu amaca ulaşmak için *Hauptschule* öğrencilerinin bireysel yetenek ve becerilerinin teşhis edilip bunların daha da geliştirileceğini belirtmekte. Ayrıca, Sommer'ın açıklamasında *Hauptschule*'lerin sayısının artırılacağı, gelecek öğretim yılında 250 *Hauptschule*'de yaklaşık 86.000 öğrenciye nitelikli tamgün eğitim verileceği de yer alıyor.

Hauptschule'lerde kalite seferberliği kampanyasının başlıca sloganları 'tamgün eğitim' ve 'bireysellik'. Demografik gelişmelerin yanı sıra, *Hauptschule*'lere devam eden öğrencilerin okuldan diploma ile ayrılmaları durumunda bile, nitelikli bir meslek eğitim yeri bulmada karşılaştıkları zorluklar nedeniyle bu okul türüne olan talep giderek azalmakta. Tamgün uygulaması ile *Hauptschule*'leri, çalışan anneler için cazip hale getirme çabası Alman eğitim sistemi ile ilgili bilimsel verileri ciddiye almayan soyut bir taslak niteliği taşımakta.

Bireysel yeteneklerin desteklenmesi ise üç kanallı okul sisteminin korunmasında ve *Hauptschule*'leri yeniden cazip hale getirme girişiminde kullanılan temel gerekçe. Ancak eğitimin bireyselleştirilmesiyle ilgili boyutunun sistem içindeki kurumsallaşma modelleri, yöneltme sürecindeki uygulamalar ve öğrenci akışından bağımsızmış gibi sunulması yanıltıcı.

Çocukları zeka, yetenek ve ilgi alanlarının belirlenmesi mümkün olmayan bir yaşta farklı programlara yönlendirerek 'sahip oldukları birikimi geliştirmeye çalışmak' eğitim hakkı ilkesiyle bağdaşmayan, bireyin öğrenme olanaklarını kısıtlayan bir yaklaşım.

Çağdaş eğitim sistemleri çocuk ve gençlerin yeteneklerini geliştirerek toplum yaşamında yerlerini bulmalarını aşamalı bir süreç olarak görür. Mesleki yönlendirmeyi eğitimsel yönlendirmeye bir bütünlük içinde görür. İlk aşamada öğrencilerin temel çalışma becerilerini kazanmalarını, meslekler dünyasını tanımalarını, meslek seçmenin önemini kavramalarını amaçlar. Daha sonra öğrenme merakını destekleyerek, çocukların kendini tanımasına ve yeteneklerini ortaya çıkarmasına yardımcı olma gibi amaçlar öncelik kazanır. Öğrencilerin

amaç belirleme-karar verme stratejileri geliştirmesine önem verir.15-18 yaşlarına rastlayan son aşamada ise gençlerin kişilik özellikleri ve farklı mesleklerin gerektirdiği nitelikleri karşılaştırarak, gelecekleri hakkında plan yapmaya hazır olduklarını varsayar. Bütün bunları okul öncesi dönemden başlayarak çocukların özgüven, benlik saygısı, kendini kabul etme gibi kişilik özelliklerinin sağlıklı gelişebileceği ortamlar yaratarak yapar. Böyle ortamların çocuklar on yaşına geldiğinde saygınlık ve statüleri birbirinden katı çizgilerle ayrılmış okul türlerine yerleştirilerek sağlanamayacağı açık.

Almanya'da eğitimsel ve mesleki yöneltme sürecinin sosyal eleme uygulaması olmaktan kurtarılması için, öğrencilerin onuncu sınıfın sonuna kadar birlikte eğitim görmelerinin sağlanması kaçınılmaz bir gereklilik. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması yolunda öğretim programlarında göçmen kökenli çocukların –en az– ikidilli olduklarının dikkate alınması ise, hem çocukların bilişsel gelişimleri hem de çok kültürlü bir toplum yaşamının gerekleri açısından göz ardı edilmemesi gereken önemli bir unsur.

Dışlanmışlığı Biz mi Hissediyoruz Yoksa Dışlanmışlık Bize Hissettiriliyor mu?

Gökhan Sezer

Almanya'da son zamanlarda yabancılara, özellikle de Türk'lere yönelik saldırılardan sonra acaba daha mı duygusallaşmaya başladık diye düşünüyordum. Gerçekte bir dışlanmışlık yok; fakat bu saldırılardan sonra bizler biraz da duygusallaşmanın etkisiyle aslında var olmayan bir şeyi varmış gibi mi hissediyoruz?

Uzun süredir bu soru kafamı kurcalarken geçenlerde elektrikli bir ev aleti aldım. Kullanma kılavuzunu okumak için açtığımda, gözüme kullanma kılavuzunun hangi dillerde yazıldığını gösteren bir liste ilişti. Listede Almanca, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Flâmanca, Macarca, Çekçe, Slovakça, Hırvatça gibi yaklaşık 15 tane dil var. Bu saydığım dillerin yarıya yakını dünya üzerinde konuşanı 5-10 milyonu geçmeyen dillerdir. Bu durum, bu dilleri küçümsediğim anlamına gelmemeli. Bu, sadece bir durumun tesbitidir. Oysa dünya üzerinde yaklaşık 250 milyon insanın konuştuğu ve de dünyada en çok konuşulan 6. dil olan Türkçe bu listede yok. İşin daha acı tarafı ise bu elektrikli ev aletini üreten firma bir Alman firması. Düşünün ki resmi rakamlara göre 2,5 milyon nüfusu ile Almanya'nın en kalabalık göçmen grubu olan Türklerin anadili olan Türkçe bu listede yer almıyor. Ayrıca, bu firmada çalışanların en az % 10'u muhtemelen Türk'tür.

Ancak doğal olarak bu listede dünyanın en kalabalık devleti olan Çin'in resmi dili olan Çincenin de olmadığı düşünülebilir; ama Çince'nin olmaması ticari açıdan makul karşılanabilir ve de mantıksaldır. Çünkü Çin çok uzak bir coğrafyada bulunuyor ve de Almanya'da çok az sayıda yaşayan Çinli var.

Hadi diyelim ki burada da bu duruma karşı duygusal yaklaşıyoruz. Duruma bir de pazarlama stratejisiyle bakarsak, hiçbir mantıklı pazarlama uzmanının kendi ülkesinde yaşayan 2,5 milyon insanın anadilini görmemezlikten gelmek gibi bir hataya düşeceğine inanmıyorum.

Bütün bunlardan sonra bu soruyu siz sevgili okuyuculara yöneltmek istiyorum. Sizce hala duygusal mı yaklaşıyoruz, yoksa gerçekten bir dışlanmışlık var mı? Sorunun cevabını da sizlere bırakıyorum.

Son olarak şunu eklemek istiyorum; Almanya'nın entegrasyona ne kadar önem verdiği çok iyi bilinen bir gerçek. Ancak artık entegrasyona özel sektörün de katkıda bulunma zamanı çoktan geldi ve de geçiyor. Bu arada mutlaka ki entegrasyonu göz önünde bulunduran bir çok firma var; ama bu sayı bulundurmaya oranla çok az. Bu bulundurmaya firmalar da işe mesela ürettikleri nesnenin kullanma kılavuzuna Türkçeyi ekleyerek başlayabilirler.

Öğrenmenin araçları eğitim ve öğretimdir.

Eğitim, bir insanın fiziksel, düşünsel, toplumsal yetilerini en sonuna kadar geliştirme ve sağlama araçları ve imkanlar bütünüdür. Bir bireyin en genel anlamda ve bütünsel oluşum sürecini ifade eder.

Öğretim, birikmiş bilginin ve bir kültürün parçası olarak kabul edilen değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Bu aktarımın aracı, yazılı ve sözel dildir. Dil aynı zamanda en etkin iletişim ve etkileşim aracıdır. Toplumsal insanın, diğerleriyle fikir, düşünce, duygu alışverişi ve paylaşımını sağlamakla kalmayıp, bireyin kendi toplumsal aidiyetiyle özdeşleşmesini sağlar.

İnsan Bir Öğrenilmişler Bütünüdür

Engin Kunter

Gelişmiş Avrupa ülkeleri, ikinci Dünya Savaşı ardından yaşadıkları ekonomik büyüme ile birlikte artan işgücü gereksinimini, üçüncü dünya ülkelerinden karşılama yolunu tuttular. Düşündükleri, geçici ucuz işgücü ithali idi. İşçi gelecek, hem de yalnız gelecek, bir süre çalışacak ve dönecekti. Karşılığında kendisine, geldiği ülkede hayal edemeyeceği bir ücret ve sosyal güvence verilecekti. “Çöpsüz üzüm” olarak geldiğinden, beraberinde çocukların eğitimi, aile sorunları, emeklilik, sosyal kültürel sorunlar getirmeyecek, Avrupa megapollerinin gürültüsüne tek başına “karışıp gidecek”ti.

Geldiler... Öylece getirildiler, geldiler...

Bu “konuk”lar, ‘60’ların başlarından itibaren Avrupa’ya giden/gönderilen Türk işçilerdi. Sadece gittikleri ülkenin değil, kendilerini gönderen Türkiye Cumhuriyeti’nin de kendileriyle ilgili etkin bir politikası yoktu. Almanya’ya gelenler, iki ülke arasında 30 Ekim 1961 tarihli işgücü anlaşmasına göre sadece üç yıllığına geldiler ama üç yılın sonunda geri dönmediler.

Esasen, gidici yani “konuk” olduklarından, eğitim-öğretim, ana dil öğretimi gibi temel konuları ve sorunları, “gönderen ülke”nin sorumluluğuna bırakıldı, böylece, dönüşte Türkiye’ye uyumlarının kolaylaşacağı söyleniyordu. Tabi ki bu sadece söylenendi. Düşünülen ve uygulanan, gerek gönderen ülkeye gerekse ev sahibi ülke açısından, ne olacağı, hangi tarafa ait olduğu belli olmayan bir kitlenin, gereksiz ek maliyetler yaratmasından olabildiğince kaçınmaktı. Türkiye, ülkenin bozulan ekonomik koşullarında, bir miktar işsizden kurtulmuş oluyor, zengin Avrupalı ülkeler, “göçmenlik” gibi kalıcı bir statünün lafını bile ettirmeden, bu üç yıllık ucuz ithal işçilere allayıp pullayıp “konuk işçi” adını yakıştırıyorlardı.

Bir süre sonra demografiğinden sosyo-politiğine pek çok nedenle “konuk”ların kalıcı bir “gereksinim” olduklarına karar verildi, “Çok kültürlü toplum” olmanın, birlikte yaşamın erdemleri konuşulmaya başlandı ve bu gelişmeyle eşzamanlı olarak “ev sahibi” ülkeler, “konuk”ları için yıldan yıldan değişen “azınlık politikaları” geliştirmeye ve izlemeye başladılar. Bu, aynı zamanda, her ülkenin kendi azınlığını tanımlaması, çerçevelemesi anlamına da geliyordu. Seksenli yılların çok kültürlü toplum çağrıları, “kendi farklılığının farkında ve farklarıyla içinde yer aldığı toplumu zenginleştirecek azınlık” kavramı etrafında geliyordu.

Ancak zamanla, Almanya, Fransa ve Hollanda’da artan ekonomik durgunlukla birlikte aynı “azınlık”, bu ülkelerin sıradan yurttaşlarının gözünde kıt kaynaklardan pay alan, bu yüzden kendi refahlarına sekte vuran, işsizliği artıran bir unsura dönüştü. 11 Eylülün ardından daha milliyetçi, milli güvenliği konusunda her zamankinden daha hassas bir Avrupa’da sadece şoven unsurlarla değil, giderek açıktan açığa demokratların da katıldığı, devlet kurumlarının da desteklenen, ama bir türlü yüksek sesle telaffuz edilemeyen yeni bir eğilim yaygınlaştı. Bunun adına, rahatlıkla “yabancı düşmanlığı” diyebiliriz. Artık bütün mesele, bu ülkelerde süresiz oturma ve çalışma hakkına sahip Türkiyelilerin, ülkelerine geri gönderilmesinin “demokratik haklar ve özgürlükler ülkesi” imajını zedelemekten başarılmasından ibaretti.

Ev sahiplerinin gözünde, bütünleşemeyen (entegrasyon özrü) ve benzeşemeyen (asimilasyona hiç gelemeyen), her bakımdan kendi içine kapalı, bu yüzden de uyum sorunu yaşayan bir kitle. Kendisine sunulan demokratik hak ve özgürlükleri kullanamayan, hatta “paralel toplum” yaratarak kötüyü kullanan bir kitle... Peki, bu durumda demokratik toplumu korumak için gerektiğinde demokratik hakların kullanılmasının sınırlaması ya da tümüyle ortadan kaldırması yönünde bir yasal çözüm kabul edilebilir miydi?

Siyasal otorite, bu kabulü sağlamak, konuk işçilerin zorla gönderilmesi konusunda kendi yurttaşlarının onayını almak üzere her türlü propaganda aracını kullanarak ve her yolu deneyerek kamuoyu oluşturma çalışmalarını hızlandırdı.

Bu gelişmeler sürerken, Ludwigs-hafen yangını, dumanları tüten kalıntının önünde Tayyip Erdoğan’a bir şov imkanı sağladı. İki yanlı bir şov... Birinci görüntü, milli görüşün vatani ve kalesi Almanya’da “ana dilde eğitim” konusunda demagoji yaparak Türkiyeliler arasında oylarını daha da arttırmaya çalışan, “iç siyaset” yapan başbakan... İkinci görüntü, artan İslamcı oylarla milli görüşü Türkler arasında tek egemen güç kılmak ve bu temsil yetisini bir meclisle kurumlaştırmak için, diğer bir ifadeyle, “kültürel özerklik” girişiminin önünü açmak için çalışan “dış siyaset/diplomasi” yapan başbakan. Böylece, Almanya’da geliştirilip Anadolu toprağında ortaya atılan “toprağa bağlı olmayan kültürel özerklik” teorisinin kopyasını Almanya’da uygulamaya sokma tehdidi... restleşmeler...

İnsan Bir Öğrenilmişler Bütünüdür

Bütün bu gelişmeler, ekonomik, politik, sosyolojik ve insani sonuçlar doğurdu. Üç kuşaklık bu süreç devasa bir deneyim laboratuvarıdır. Bu laboratuvarın en popüler konusu “ana dilde eğitim” en çarpıcı verisi ise: “*Sonderschule*”lere giden çocuklar tüm çocuklara oranı, aynı okullara giden Alman çocuklarının yaşlılarına oranının iki katından fazladır!”dır. Bu durum, zihinsel geriliği ya da öğrenme güçlüğü olan her Alman çocuğa karşılık iki Türkiyeli çocuk düştüğü anlamına gelmektedir.

Her türlü şovenizmden, ırkçılıktan uzak, akılla, mantıkla söylenecek tek şey vardır: “Olmaz öyle şey!”, ama olmaktadır. 50 yıla yakın bir süredir yaklaşık aynı çarpıcı oran gözlenmektedir: “iki katı!”...

Bunun iki mantıklı açıklaması olabilir: Türk çocukları sahidan doğuştan geridirler ve bu yüzden yaşlıları arasında başarısız olmaya mahkumdurlar ya da eğitimleri konusunda büyük bir yanlışlık yapılmaktadır.

Burada, yürekleri ferahlatmak için, yeni bir bilgi ekleyebiliriz: Türkler dışındaki göçmen çocuklarının “*Sonderschule*” oranı, Türkiyelilerinkine yakındır. Öyleyse “eğitim konusunda büyük bir yanlışlık yapıldığı” seçeneği ağırlık kazanmaktadır.

Çocuk gelişimi evrenseldir. Yani çocuklar, dil, din, ırk, milliyet, coğrafi bölge, sosyal sınıf gözetmeksizin hepsi aynı aşamalardan geçerek gelişirler ve hemen hepsi aynı yaşlarda, aynı becerileri sergileyebilirler. Eğitimciler ve çocuk gelişimcileri uzun yıllar çalışarak ve karşılaştırmalı veriler toplayarak bu gelişme tablosunun envanterini çıkarmışlardır. Örneğin “bebekler 8 aylıkken emekler” dediğimizde, her hangi bir bebeğin, normal koşullarda, yaklaşık 8inci ay içinde emekleme becerisini kazanacağını anlamamız gerekir. Yine benzer biçimde “bebekler 3-6 ay arasında, sesin geldiği yöne dönüp bakarlar” dediğimizde, 6 aydan sonrasında hala dönüp bakmıyorsa, hangi bebek olursa olsun bir gecikmişlik söz konusu olabileceğini düşünmemiz gerekir. Bilinen odur ki, yaşamlarının ilk beş yılında, ayırmaksızın tüm çocuklar, sıra dışı engeller ve engellemelerle karşılaşmadıkları sürece ve asgari sosyal koşullarda, temel becerileri edinmeyi tamamlarlar. Aynı sırayla ve küçük sapmalarla aynı yaşlarda... Bu gelişmenin dışına çıkan, bu gelişim takvimine uymayan çocukların bir “gelişim sorunu, gecikmesi, bo-

zukluğu, geriliği olduğunu söyleyebiliriz. Bu geriliğin giderilme yolu da, özel eğitim denilen, özel öğretme teknikleri kullanan bir eğitim modelidir.

İnsan bir öğrenilmişler bütünüdür. Bazı istemsiz kas faaliyetleri dışında fiziksel, düşünsel(zihinsel), toplumsal gelişimi tümüyle öğrenilmiştir; diğer bir deyişle gelişim öğrenmeyi gerektirir. **İnsan, öğrendiği kadar gelişir**, öğrenmesi engellenirse, gelişimi de engellenmiş olur.

Öğrenmenin araçları eğitim ve öğretimdir.

Eğitim, bir insanın fiziksel, düşünsel, toplumsal yetilerini en sonuna kadar geliştirmesini hedefleyen ve sağlayan araçlar ve imkanlar bütünüdür. Bir bireyin en genel anlamda ve bütünsel oluşum sürecini ifade eder.

Öğretim, birikmiş bilginin ve bir kültürün parçası olarak kabul edilen değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. **Bu aktarımın aracı, yazılı ve sözel dildir.** Dil aynı zamanda en etkin iletişim ve etkileşim aracıdır. Toplumsal insanın, diğerleriyle fikir, düşünce, duygu alış-verişi ve paylaşımını sağlamakla kalmayıp, bireyin kendi toplumsal aidiyetiyle özdeşleşmesini de sağlar.

Bilginin aktarım aracı olan, bireyler arası, birey-toplum arası ve toplumlar arası iletişim ve etkileşimin aracı olan dilin, barındırdığı bu güçle siyaset dışında kalması, siyasetten etkilenmemesi, siyaseti etkilememesi beklenebilir. Muhtemelen Avrupa Birliği ülkelerinin daha Avrupa Topluluğuyken sağladıkları mutabakatla, tek dil hegemonyasına karşı çıkarak, topluluk için “çok dilli”liği kabul etmeleri, dilin bu siyasi gücünden ve bundan duyulan kaygıdan kaynaklanmaktadır.

Şimdi gelelim “*Sonderschule*”ye gönderilen Türkiyeli çocuklara... Alman toplumundan ayrı kendi mahallelerinde, kendi içine kapanık bir toplum modelinde yaşayan, kötü çalışma koşullarıyla boğuşan, genelde kendi dilini eksik konuşan annelerin çocukları... Okul yaşı gelene kadar bu çocuklar ana dillerini tam öğrenemiyorlar. Almanca da ise aile içinde Türkçeye karıştırılarak konuşulan kulaktan dolma düzeyde kalıyorlar.

Yukarda söylediklerimizi özetleyerek tekrarlayalım: İnsan öğrendiği kadar gelişir. Öğrenmenin araçları eğitim ve öğretimdir. Öğretimin aracı yazılı ve sözel dildir.

Ve ekleyelim: henüz 6 yaşını bitirmiş bir çocuğun, her koşulda konuşabileceği tek dil, “ana dili”dir. 6 yaş, “iki dillilik” için erken bir dönemdir. İki dillilik, fazladan eğitsel düzenleme gerektirir. Bu, “*Regelklasse*”lerden “*Sonderschule*”lere gönderilmeyen, “normal” Alman çocuk için de geçerlidir. Her iki gurup da, kendileri dışında gelişen devletlerarası, hükümetler arası, toplumlar arası, yetişkinler arası ve her zaman siyasal kökenli çekişmelerden habersiz, bildikleri kadar “ana dil” ile eğitim ortamına gelirler. Alman çocuk “tek dilli”dir... Türkiyeli çocuk da “tek dilli”dir... ama eğitim ortamının dili, Alman çocuğun dilidir yani onun “ana

dil”i... Almanca. Öğretmenin konuştuğu dil, yani “eğitim dili” de Almanca’dır... Alman çocuğun dili... Bundan daha vahim olanı, eğitim ortamına geldikleri günden itibaren, Türk çocuğun başarısının ölçüsü ve ölçütü, Alman çocuğun gösterdiği gelişme olacaktır. İşte haksızlık ya da yanlış burada başlar. Çocuk, anlamadığı bir dille, temel aracı dil olan bir rekabet ortamına açılmıştır, hatta “atılmıştır”. Alman çocuk bu durumdan habersizdir, ama Türkiyeli (göçmen) çocuk, haberli ya da habersiz, bu haksızlığın sonuçlarına katlanır. Sınıfta da “azınlık”tır, iletişim aracından, dilden, mahrumdur, öğrenim aracı, dili, geçersizdir. Durduramaz. Kendinden isteneni anlayamaz. Ya kavga gücünü kopardı, her şeye rağmen varlığını karşı tarafa bildirir, dayatır ya da sessizce içine kapanır, dersin bitmesini bekler. Kısa vadede elimizde en azından “davranış bozukluğu” sergileyen bir “konuk işçi çocuğu” vardır. Bu durum, sınıf öğretmenine, davranış sorununu öne sürerek (bu saptamayı Alman çocukla kıyaslayarak yapacaktır) çocuğu “*Sonderschule*”ye göndermek için yeterli veriyi sağlar. Çocuk uyumsuzdur, derse katılmamaktadır, verilen talimatlara uymamakta, arkadaşlarıyla geçinememektedir, ders ortamını bozmaktadır. Bu okula uygun değildir. Ne boyutta? Yaşıtı olan Alman çocukların yapabildiklerinden çok düşük yani “norm”lara uygun değil... Yani “normal” değil... O halde, “*Sonderschule*”ye! . Çocuğun asıl gerileme süreci bundan sonra başlayacaktır. Artık, kategorize olmuş, etiketlenmiş olarak tüm gelişmesinin, geleceğinin sınırları belirlenmiştir.

Ev sahibi ülkenin göçmenlere iki dillilik şartı koyması anlaşılır ve doğru bir yaklaşımdır. İki dillilik doğru eğitim-öğretim yaklaşımlarıyla her çocuk için mümkündür ve ikinci dil her zaman bir kazanımdır. Ama “ana dil” öğrenimi gelişmeden ikinci dil öğrenimine geçmek, yani iki dili birlikte öğretmek, herkesçe bilinen bir eğitim yanlıştır. Bile bile yapılan bir yanlış. Okuma yazmayı ana dil dışında bir dille öğretmeye çalışmak ya da zorlamak yanlıştandır da öte, “kasıt” çağrıştıran bir hatadır. Çocuk bu durumda iki dili birbirine karıştırır ve ikisini de yarım öğrenir, yani “iki yarım dilli” olur. Göçmen işçi çocukları, statüleri gereği iki dilli olmak durumundadırlar: ana dilleri ve Almanca. Bunun alternatifi “asimile” olup toplum dilini, yani Almanca’yı, “ana dil”in yerine koyarak bir üçüncü dili, ikinci dilmiş gibi öğrenmektir. Alman eğitim sisteminin ve Alman hükümetlerinin siyasi dayatmalarının amacı “entegrasyon” dedikleri “asimilasyon”dur. Türklerin direndiği, kabul etmedikleri de budur ve doğal olarak bu dayatmaya siyasi bir dirençle karşılık vermektedirler.

“Büyüklerin” kendi aralarında ki bu didişmesi doğrudan sonuçlarını çocuklar üzerinde göstermektedir. Yabancılar umursamayacaklardır, ama biz görmezden gelemeziz. Eğitim öğretimleri konusunda bizim yaptığımız yanlışlar da, doğrudan çocuklarımıza yansımaktadır. Yapılması gereken, dile taşı-

dığı gerçek anlam ve işlev dışında anlamlar yüklemeyen, çocukların düşüncelerine, dünyayı anlamalarına, kendilerini ifade etmelerine, çevreleriyle iletişim kurmalarına, öğrenerek kendilerini geliştirmelerine yetecek dil öğrenimini, yani ana dille birlikte ikinci dil öğrenimini sağlamaktır. Bunun için gerekli bilgi ve kaynaklar ulaşılabilir. Gerek Almanya’nın, gerekse Türkiye’nin pratiğinde, yeterince ikinci dil öğretimi deneyimi mevcuttur. Goethe Enstitüsü uygulamaları yanında, Anadolu Liseleri-Kolejler uygulamaları milyonlarca genç insanın doğru öğretim teknikleriyle ikinci, hatta daha fazla dili öğrenebileceklerini göstermektedir.

Unutmayalım: “ana dilde eğitim” siyasi bir kavramdır. “Ana dil öğretimi” temel gereksinimdir. İkinci dil nerede yaşarlarsa yaşasınlar, çocuklarımızı zenginleştirir, ama göçmen işçi çocukları için göç edilen ülkenin dilinin ikinci dil olarak öğrenilmesi, gelişmelerini doğrudan etkileyecek bir kazanımdır. Çocuk ana dilini anne kucagında ve doğar doğmaz öğrenmeye başlar, ama geliştirmesi ana dilde okuma yazma öğrenimiyle, ilkökul sonuna kadar sürer. İkinci dilin, yani Almanca’nın çocuğun müfredatına girmesi bu yaşlarda olmalıdır. Bu, Alman eğitim sistemine uygun değildir, ama unutmayalım ki, çocuk için uygun ve gerekli olan zaman çizelgesinde ikinci dilin yaşı 10 yaş civarındadır.

Peki neden sürekli olarak, Türkiyeli çocuklar için “farklı” uygulamalar istiyoruz? Bunu isterken, aynı zamanda, onların sahidin “farklı” olduklarını söylüyor olmuyor muyuz? Bu, onların “normal” olmadıkları anlamına gelmiyor mu?

Hayır!

Bazı çocuklar gelişimin ileri dönemlerinde fiziksel ve/veya zihinsel yetersizliklere yol açacağı beklenen problemlerle doğmakta, bu problemlerin çocukların gelişimi üzerindeki etkileri çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir.

Bunlara “**risk gurubunda bebek**” deniliyor. Üç tür risk söz konusu: **Genetik risk**, **biyolojik risk** çocukların bedensel varlıklarında taşıdıkları iki önemli risktir. Gelişimlerinin risk altında olduğu kabul edilen diğer bir grup çocuk, biyolojik ya da genetik özellikleri açısından herhangi bir sorunu olmayan ancak yaşadıkları çevrenin özellikleri nedeniyle gelişimlerinde gecikme olması beklenen çocuklardır (**sosyal ve çevresel risk** grubu). Genellikle alt sosyo-ekonomik düzey ailelerin çocukları bu grupta yer almakta, yeterli uyarıcı, beslenme ve bakım sağlanamayan bu çocukların gelişimleri yaşlılarından geri kalmakta; akademik, dil ve zihinsel becerilerinde yetersizlik görülmektedir.

Çocukların gelişimlerini tehlikeye atan risk faktörleri çoğu zaman birbirleriyle etkileşim halinde ortaya çıkmakta, bu durumda çocuğun gelişiminde gecikme ya da farklılık kaçınılmaz hale gelmektedir. Risk faktörlerinin gelişim üzerindeki etkileri değişebilmekte, erken eğitim (erken müdahale) ya da

önleme çalışmaları bu olumsuz etkileri azaltabilmektedir. Bunun tersine gelişimleri risk altında olan bu çocuklar için yaşamın ilk yıllarında gerekli müdahale ve eğitimin sağlanmadığı durumlarda gelişimleri gecikmekte, yaşlılarıyla aralarında gelişimsel fark ortaya çıkmaktadır. Erken müdahale edilmediği, gelişimi destekleyecek uygun ortam sağlanmadığı durumlarda sosyal ya da çevresel risk grubunda olan çocuklar ileri yıllarda akademik becerilerde yetersizlik göstermekte, yaşlılarına göre daha fazla okul başarısızlığı yaşayabilmekte ve çok erken yaşlarda okulu terk edebilmektedirler.

Bazı risk faktörleri erken müdahale ile tamamen ortadan kaldırılabilmekte, böylece problemin çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemesi önlenmiş olmaktadır. Bu nedenlerle çocukta belirgin bir problem olmadığı zamanlarda bile, gelişimi etkileyebilecek risk faktörü ya da faktörleri varsa, müdahale çalışmaları başlatılmakta; birçok anne baba ve uzmanın “bekle, gör, büyüdükçe düzeler” anlayışının doğru olmadığı kabul görmektedir.

Erken müdahale (*early intervention*) çalışmaları, gelişimsel açıdan risk grubunda olan çocukların ve ailelerin gereksinimlerini karşılamaya yönelik, çocuğun gelişimsel geriliğini önlemeyi ya da yaşlılarıyla aralarındaki farkı azaltmayı amaçlayan programlardır. Özellikle sosyal-çevresel risk gurubundaki çocuklarda sosyal ve eğitimsel hizmetlerden oluşan müdahale çalışmaları çocuğun ve ailenin gereksinimlerini birlikte ele alarak çocuğun gelişiminde ve ailenin yaşamında olumlu değişikliklere yol açmaktadır.

İşte, “konuk işçi” olarak Avrupa ülkelerine gelip yerleşmiş olan Türkiyeli ailelerin çocukları, yüksek risk barındıran bir sosyal çevrede gelişim serüvenlerine başlamaktadırlar. Önlerinde çifte engel vardır: Birinci engel, iç içe geçmiş dil politikaları ile göçmen politikalarının yıkımı, ikincisi risk gurubunda oldukları bilinirken erken eğitim konusunda gerekli önlemlerin alınmaması vaktinde başlanmaması.

Almanya’da genel erken eğitim yaşı 3-6 yaşlar arasıdır ama risk gurupları için erken eğitimin başlangıcı, doğumdan itibaren. Arada, çocuğun gelişimi ya da gelişiminin önündeki engellerin kaldırılması için kullanılacak üç önemli yıl söz konusu. Risk gurupları için yaşamsal olan erken eğitimde üç kayıp yıl... Giderilmesi kaynak tahsisine bağlı olan üç yıllık kayıp... Sadece emeğin ucuz sunumu değil, ucuz emeğin, yani emek kaynağının ucuz maliyeti... “ucuz üretilmiş ucuz emek”...

Gelişmiş, zengin “demokratik haklar ve özgürlükler ülkesi”nde, üç kuşak insan “umursamazlık” yüzünden en doğal hakları olan “varlıklarının tüm potansiyeliyle gelişme hakkı”nı kullanamamaktalar. “Ucuz üretilmiş ucuz emek”... şimdilik bu seçeneği aklımızdan kovsak da “umursamazlık” hem de her iki devletin umursamazlığı tüm gerçekliğiyle karşımızda durmakta.

OECD, "Almanya İçin Yıllık Ekonomi Raporu"nda Eğitim Sistemini Eleştirdi

Bu yılki "Almanya İçin Ekonomi Raporu", Berlin'de, Ekonomi Bakanı Michael Glos'a sunuldu. OECD'nin önde gelen sanayi ülkeleri, raporda, Almanya'yı eğitim alanında geniş reformlar yapmaya çağırdı. Buna göre, çocukların 10 yaşından itibaren elenerek, farklı okul formlarına yerleştirilmemesi ve kalifiye elemanların daha iyi yetiştirilebilmesi için Hauptschule ve Realschule'lerin birleştirilmesi talep edildi.

Benzerine sadece Avusturya'da rastlanabilen "elemeli eğitim sistemi" ise, OECD tarafından eğitimde eşitsizliğin önemli bir kaynağı olarak gösterildi.

Çocukların sahip oldukları varsayılan yeteneklere göre, değişik okul formlarına ne kadar erken ayrılırsa, öğretmen ve velilerin bu konuda hata-

lı yargıya varma ihtimalinin de o denli arttığı, rapora yansdı.

Okul yaşamlarının ileriki dönemlerinde, elenen öğrencilerin, üst düzey bir okula gitmelerinin zorlaştığı, bu hakkı kazananların büyük bir bölümünün (%60) ise seviyesinin gerilediği vurgulandı.

Yeni eyaletlerin (Doğu Almanya) çoğunda ve ileride Hamburg, Schleswig-Holstein ve Rheinland-Pfalz'da Hauptschule'lerin ve Realschule'lerin birleştirilmesi, olumlu bir gelişme olarak değerlendirildi.

OECD raporunda, ayrıca, üniversiteler için gelire bağlı öğrenci harçları ödenmesini, öğretmenlerin daha kaliteli eğitilmesini ve de anaokulu mürebbiyeliğinin yüksek okul düzeyinde bir meslek eğitimi gerektirmesini önerdi.

Düsseldorf'ta Anadili İçin Yürüyüş

30 Mart'ta Düsseldorf'ta, anadili dersleri için yapılan yürüyüşe çeşitli sivil toplum örgütleri başta olmak üzere, yüzlerce Türkiyeli katıldı. Merkez tren istasyonundan harekete geçen kortej, Kuzey Ren Vestfalya Eyalet Meclisi önündeki alana gelerek, toplandı. *Türk Akademisyenler Birliği ve Türkçe Gönüllüleri Girişimi*'nin düzenlediği etkinlikte, anadilin önemini vurgulayan konuşmalar yapıldı.

Organizatörler, özellikle, Türkiyeli çocukların %60'ının Türkçe dersi alamadığını belirterek, öğretmen kadrolarının büyük oranda azaltılmasını eleştirdi. Bu nedenle, Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Okul ve Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamakta olduğu yeni yönetmelikte, anadilin de hesaba katılması istendi.

Talepler arasında, anadilinde eğitim desteğinin, Almancayla paralel başlaması, derslerin haftada en az üç saat olarak belirlenip, verilen notların sınıf geçmeyi etkilemesi ve Türkçenin ilkokullarda zorunlu kılınması yer aldı.

Ayrıca yeterli sayıda öğretmen kadrosunun istihdam edilmesi ve Duisburg-Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü Mezunları'na, öncelikli olarak Türkçe dersi vermelerinin sağlanması, ihtiyacın karşılanamaması koşullarında da Türkiye'den öğretmen getirilmesi istendi.

Pahalılık Hızla Artıyor

Gıda ürünlerindeki ani artışlar küresel sıkıntılara yol açtı.

Gıda ürünlerinin son haftalarda hızla pahalılaşması dünya genelinde krizlere yol açtı. Haiti'de hükümet halkın gösterdiği sert tepki karşısında istifa ederken, Mısır'da güvenlik güçleri ile göstericiler arasında olaylar yaşandı. Ülkenin en büyük tekstil fabrikasında işçiler, adil bir ücret için ve artan pahalılığa karşı sokaklarda polisle çatıştı. 70 milyonluk bir nüfusa yetecek kadar tarımsal üretim kapasitesi bulunan Mısır'da çiftçiler, temel yiyecek maddesi olan buğday ve fasulyenin düşük kâr getirisi nedeniyle bu alandaki ekimini azalttı. Çiftçilerin ürünleri için pazar fiyatını ödemeye yanaşmayan hükümet, yılda 7 milyon ton buğdayı üç kat daha pahalıya ve yükselen taşımacılık fiyatları koşullarında ithal etmek zorunda kaldı. Türkiye'de ise pirincin yüzde yüzotuz artması tepkiyle karşılandı.

Çin ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülkelerin gıda mallarına olan talebinin artması, daha sık yaşanan ku-

raklıklar nadeniyle rekoltenin düşmesi ve tahılın kısmen biyolojik yakıt olarak kullanılması küresel pahalılaşmaya yol açtı. Borsada tarım ürünlerine yönelik yapılan spekülasyonlar da fiyatların tırmanmasını körükledi.

Almanya Çiftçi Federasyonu, gelişmeleri Alman tarımı için bir "fırsat" olarak değerlendirirken, Birleşmiş Milletler "beslenme hakkı" raportörü Jean Ziegler durumu milyonlarca insan için "korkunç bir trajedi" olarak tanımladı. Ziegler, Avrupa'nın sübvansiyonladığı tarım ürünlerinin ucuza pazarlanabilirliğinin, Afrika'daki yerli üreticiyi rekabet dışı bırakarak, tarımı olumsuz etkilediğine işaret etti.

Washington'da düzenlenen IMF ve Dünya Bankası toplantısında da yüzbinlerce insanın dünya genelinde açlık çekeceği, demokrasilerin yıkılabileceği ve politik istikrarsızlıkların derinleşeceği vurgulandı.

Göçmen Çocuklarının Eğitim ve Öğretimi

Söyleşi

Uzun yıllardır Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti, Eğitim ve Bilim Sendikası'nın (GEW) çeşitli organlarında görev yapan, öğretmen ve yazar Mevlüt Asar'a eğitim ve anadili derslerine ilişkin görüşlerini sorduk.

Alman Eğitim ve Bilim Sendikası'nın göçmen çocuklarının eğitimine ilişkin tavrı hakkında kısaca bilgi veriri misiniz?

Alman Eğitim ve Bilim Sendikası'nın göçmen çocukların eğitim-öğretimine ilişkin tavrı, 1977 den beri çeşitli zaman ve düzeylerde alınan kararlarda ortaya konmuştur. Alman makamlarınca göçmen çocuklarının eğitim ve öğretimine ilişkin olarak bugüne kadar geliştirilen politikalar göçmen işçilere yönelik politikalara endeksli olarak belirlenmiştir. Bu politikaların insancillaştırılması ve göçmenlere eşit haklar sağlanması günümüzdeki en acil görevlerden biridir. Eğitim politikası da bu anlamda yeniden düzenlenmeli ve göçmen öğrencilere şans eşitliği verilmelidir. Bu şans eşitliğinin sağlanmasında anadilin önemli bir yeri vardır. Eğitim ve Bilim Sendikası anadil öğrenimini bir hak olarak görmektedir. Bu hak sadece Alman öğrenciler için geçerli olmamalıdır. Sendikamız, göçmen öğrencilerin de kendi anadillerini öğrenme ve geliştirmesine olanak sağlanmasından yanadır.

Sendikamızın anadil derslerinden yana olan bu tavrının pedagojik gerekçeleri de var mı?

Sendikamızın anadil dersleri için verdiği mücadelenin amacı, Pisa araştırmasının da çok açık bir biçimde eksikliğini ortaya koyduğu, eğitimdeki şans eşitliğinin sağlanmasıdır. Aslında bu amaç yalnız göçmen çocuklar için değil, aynı zamanda Alman işçi çocukları için de geçerlidir.

Bu amacın hem toplumsal hem de eğitsel boyutları vardır. Anadil dersi, göçmen çocuklarının zihinsel ve kişilik gelişimini güvence altına alarak, onların öğretim ve meslek alanında daha donanımlı olmalarına olanak sağladığı gibi, okul müfredat programlarının hem göçmen çocuklarının hem de çok kültürlü toplumun yararına olarak zenginleşmesine katkıda bulunur.

Bir başka deyişle "anadil dersi" çok kültürlülüğü derinleştirip geliştireceğinden tüm toplum için; göçmen ailelerinin dil ve kültürlerini okul yaşamına entegre ettiğinden de okullar için bir kazanımdır. "Anadil dersi"nin böyle bir amaca bağlanması ona ayrımcılığa ve asimilasyona karşı bir nitelik ka-

zandırır. Bu bağlamda alındığında anadil dersi geri dönüşü veya yabancıların toplumdaki izole olmalarını teşvik edici bir araç olarak düşünülemez. Çünkü bu dersin asıl amacı, bu güne kadar etnik kökenlerinden dolayı ayrımcılık görmüş, geleceklerinin önu tıkanmış genç kuşakların Alman toplumunun bir parçası haline getirilmesidir.

Bu konuyu biraz daha açar mısınız?

Bir çok kültürü içinde taşıyan, "çok kültürlü" dediğimiz, bir tek kültür ulusal kültür olarak mutlaklaştırılmaz. Bazı kültürleri, dilleri yok sayarak, yasaklayarak toplumsal birlik sağlanamaz. İnsan haklarına dayalı bir toplum düzeni, etnik/kültürel azınlıklara, kalıcı göçmenlere de kendi kişilik ve bilinçlerini özgürce geliştirebilme güvencesini sağlamak zorundadır. Bu da ancak onlara kendi dil ve kültürlerini öğrenme ve geliştirme olanağının verilmesi ile olur. Çünkü, bilindiği gibi, dil ile kültür arasında genel ve önemli bir bağ mevcuttur. Her dil, bir halkın ya da ulusun kazanımlarının ve deneysel birikimlerinin genç kuşaklara aktarıldığı bir iletişim aracıdır. Bu bağlamda çok kültürlü toplumlarda dil ve dil öğretimi ayrı bir önem taşır. Çünkü, çok-kültürlü yaşam, çok-dilli bir gelişimi zorunlu kılar. Her kültürel azınlık, ancak kendi dilinin geliştirmesine olanak verildiği oranda kültürler arası alışverişe katkıda bulunabilir. Kültürlerin birbiriyle alışverişte bulunabilmesinin ön koşulu ise, toplumdaki farklı kültürlerin aynı değere ve eşit haklara sahip olduğunun kabul edilmesidir.

Bunlar daha çok kültür politikasına ilişkin talepler değil mi?

Anadil konusundaki talebimiz sadece politik nedenlere dayanmıyor. Yapılan eğitsel ve dilbilimsel araştırmalar anadilin eğitim ve öğretimdeki önemini ortaya koymuş bulunuyor. Alman Eğitim ve Bilim Sendikası, göçmen işçi çocuklarına "isteğe-bağlı zorunlu" ders statüsünde anadil dersi verilmesine ilişkin talebini, bilimsel araştırmaların ortaya koyduğu gerçeklere ve bulgulara dayandırmaktadır.

Bu gerçekler ya da bulgular nelerdir?

Göçmen çocuklarının büyük çoğunluğunun kişiliklerinin gelişim süreci (Almanya'da doğmalarına rağmen) kendi ana dillerinde başlıyor ve gelişiyor. Çocuğun kişiliğinin gelişme süreci anadilinde başlıyorsa, Alman okulu bu süreci dikkate almakla sorumludur. Yani okula gelinceye kadarki sosyal, kültürel

ve bilgisel birikimini anadilinde kazanmış olan bir çocuğu, sadece Alman dili ve kültürü ile eğitimi ve öğretime zorlamak, onun etnik-kültürel kimliğini yadsımanın da ötesinde başarısızlığa mahkum etmek anlamına geliyor. Göçmen çocuklarının bir çoğunun karşı karşıya kaldığı bu durum, ancak iki dilliliğe ve iki kültürlülüğe dayalı bir eğitim ve öğretim konseptleri ile önlenebilir.

Böyle bir eğitim kolay olmasa gerek?

Şüphesiz kolay değil, fakat olanaksız da değil. Böyle bir eğitim yeni bir eğitim anlayışı, yeni bir müfredat programı ve yeni metodları gerektirir. Ama ilk koşul, anadil derslerinin tüm okul türlerinde ve seviyelerinde düzenli ders olarak konulmasıdır. Ayrıca altı çizilmesi gereken diğer iki önemli noktayı daha hatırlatalım:

Birincisi: iki dilli, iki kültürlü eğitim ancak, iki dilin ve kültürün de paralel ve eşgüdümlü bir biçimde öğretilmesi ile gerçekleştirilebilir.

İkincisi: Bunun hayata geçirilebilmesi için de öğretmen ve eğitimcilerin tür bir eğitim-öğretim için hazırlanmaları, yetiştirilmeleri gerekir.

Tüm bu tezlere karşılık, anadil öğretiminin, çocukların Almanca öğrenmesini ve okula uyum sağlamasını engellediği yönünde görüşler de var.

Bir kısım tutucu politikacılar ve eğitimciler böyle bir görüşü savunuyorlar. Aslında bu asimilasyoncu bir görüş olup gerçekleri yansıtmıyor. Belirttiğim koşullarda verilen anadil dersleri hem sağlıklı bir entegrasyonu hem de Almanca öğrenimini kolaylaştırıyor.

Uygulamalar, anadil dersinin, Almanca öğrenilmesine katkıda bulunduğu gibi, göçmen çocukların okula entegre olmalarını da hem öğrenim psikolojisi hem de sosyolojik yönden desteklediğini gösteriyor. Ayrıca, anadilin, çocuğun ailesi, yakınları ve kendi azınlık toplumuyla iletişim kurabil-

mesi için vazgeçilmez bir araç olduğu da unutulmamalıdır. Anadilini bilmenin ve iki dilli olmanın göçmen çocuklarının mesleki şanslarını artırdığı da ayrı bir gerçek. Sendikamız işte bu verilerden yola çıkarak, anadil derslerinin en iyi koşullarda ve okul sistemine entegre olarak verilmesi için mücadele vermektedir.

Anadil derslerinin en iyi koşullarda verilmesi ve okul sistemine entegre edilmesi ile neyi kastediyorsunuz?

Bu dersler her şeyden önce, tüm eyaletlerde eğitim makamlarının denetimine alınmalıdır. "Anadil dersi", çocukların iki dillilik durumu dikkate alınarak verilmeli, her iki dilin de duygusal, sosyal ve bilgisel öğrenim süreçlerinde hem bir ifade aracı hem de bu süreçlerin bir ürünü olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, okulda verilen bütün dersler, özellikle de dil dersleri (Almanca-anadil-yabancı diller) arasında hem kısa erimli hem de uzun erimli bir eşgüdümüne ihtiyaç vardır.

Anadil dersleri konusundaki bu taleplerinin yaşama geçirilmesi yönünde sendika tarafından ne gibi çalışmalar yapılıyor?

Sendikamız anadil derslerine ilişkin taleplerinin yaşama geçirilebilmesi için, geçmişte olduğu gibi günümüzde de kısa ve uzun erimli birçok etkinlikler tasarlıyor ve bunları uygulamaya çalışıyor. Bunlardan bir kısmını şöyle sıralayabilirim:

Göçmen örgütleri ile "anadil dersi" konusundaki işbirliğini geliştirmek ve taleplerin gerçekleşmesi için birlikte mücadele vermek. Bu işbirliğini en somut biçimde, Eyalet Hükümeti'nin anadil dersi için ayrılan öğretmen kadrosunu 1/3 oranında azaltma kararına karşı başlatılan "imza kampanyası"nda ve protesto eyleminde yaptık.

En önemli görevlerden biri de, anadil derslerinin önemi ve işlevi konusunda başta politikacılar olmak üzere, ilgili kurumlar ve yöneticileri ile sendika üyelerini aydınlatmak, ve sorunların çözümüne ilişkin öneriler sunmaktır.

Bir başka görevimiz de Almanya'daki veya göçmen alan diğer komşu ülkelerde geliştirilen başarılı model ya da uygulamaları tanıtmaya ve yaymaya çalışmaktır.

Türkçe ile Almanca arasındaki yeni ilişki biçimleri

OSMAN
ÇUTSAY

Artık herşey, Türkiye Türkçesinin Batı dünyasına Almanca üzerinden açılacağını gösteriyor. Ya da açılacağı. Bu yolda, özellikle son çeyrek yüzyılda coğrafi, ekonomik ve demografik nedenlerle alınan mesafe, büyüktür. Almanya'da yaşayan ikinci ve üçüncü kuşak insanlarımız, ki ilk dili Türkçe olan ve epeydir nüfus kağıtlarıyla da Almanyalı genç insanlar bunlar, şaşırtıcı denemelerle sahneye çıktılar. Buna tanık olduk. Örnek çok.

Ama galiba örneklerden daha önemlisi, şimdi cüret edeceğimiz akıl yürütmedir: Türkçeye komşu bir başka büyük bölge dili, Rusça; malum. İşte bu Rusça, özellikle 19'uncü yüzyılın ikinci yarısında narodnik hareketin aristokrasinin elinden aldığı Fransızca'yı geri plana itti ve toplumcu çeviriler üzerinden Almancaya taşındı. Das Kapital'e ilk büyük ilginin Rusçadan geldiğini ve bunun Karl Marx'ı fena halde şaşırttığını biliyoruz. Bu ilişki yoğunlaşarak sürdü. 20'nci yüzyıla birlikte toplumcu dünya görüşü, Almanca üzerinden Rusya'ya, Rusya'daki toplumsal hareketler üzerinden de Almancaya girdi. Almanca, Rusçayı 20'nci yüzyılın başında adeta bir Avrupa dili yaptı. Başka nedenlerin yanı sıra, bir de bu var.

Fakat, bundan daha önemlisi, bazı Rus yazarların Almanya'da Rusya'dan çok, bazı Alman yazarların da Rusya'da Almanya'dan çok tanınmasıdır. Geçen yüzyılın başlarında, özellikle...

Biz, bize gelelim: Halen 2 milyon 800 bine yakın belli bir grup insan yaşıyor Almanya'da ve bu topluluğun "ilk büyük dili", çoğunluğunun da anadili Türkçe. Geri dönenlerle birlikte baktığımızda, Türkçe Batı dünyasında en rahat Almanca üzerinden konuk edilebilir; görüyoruz. İngilizceyi bu oranda ciddiye alamayız. Doğrudan doğruya İngilizce yazarak o dilde kariyer yapabilmek pek yok. Tek tük örnekleri abartmamalı. Ama Türkçe üzerinden Almancaya giren ve bu dilde kariyer yapan yazarlarımızın sayısı çok fazladır. Demek ki, İngilizce üzerinden yapamayacağımız bir genellemeyi Almanca üzerinden rahatça yapabiliriz: Türkçe için en önemli yabancı dil, artık Almancadır.

Eh, herhalde bunun da, kimi çevreler için sevimsiz, sonuçları olacaktır.

Biri, Almanca ile Türkçe arasındaki bu zorunlu akrabalığın zaman içinde bir nüfuz alanı tartışması, hatta kavgası doğurabileceğidir.

Ne demek istiyoruz?

Aslında şu sorunun yanıtını arıyoruz: Acaba hangi dilden diğerine, hangi ideolojik kalıplar, dünya görüşleri, edebi yönelimler ve günlük yaşam ritüelleri girecektir? İki dil de taşıyıcıdır, kuşkusuz bu alanda bir karşı karşıya gelme, hatta göğüs göğüseye çarpışmaya bile tanık olacağız. Ama bu çarpışmadan hangi taraf daha sağlam çıkacaktır; bilmiyoruz.

Böyle bir süreci çok da olumsuz karşılamayalım. Bu tür nüfuz alanları ve üstünlük tartışmasının zaman içinde sahneye yerleşmesi kaçınılmazdır. Dil, hem üretici hem de taşıyıcı bir müdahaledir. Değiştirerek yürütür.

Bunları, önümüzdeki dönemde ciddi ciddi tartışmamız gerekiyor. Örneklerden hareketle "aşının" hangi yönde olduğuna veya olacağına bakmak zorundayız.

Ama bir başka yerde tartışmaya açtığım bir konuyu (*) şimdilik şu boyutlarıyla burada da hatırlatmaya çalışayım: Bundan bir 35 yıl önce gündemdeki iki şey, şu anda söz konusu değildir. Bir: Türkçeden Almancaya edebi bir şeyler taşıyabilecek insan sayısı çok azdı. Şimdi fazlasıyla var. İki: Gerçi Türkçeden Almancaya taşıyıcı aktör eksikliği vardı, ama Türkçede bugünkü kadar bir aşağılık kompleksi yoktu. O da şimdi fazlasıyla var.

Artık Almanca, Türkçenin Batı ile ilişkilerinde ana aracı dildir. Kendilerini Türkçeden çok daha iyi ifade ettiğini düşünen genç insanların ve bunların içinde de edebi müdahalelere cüret edenlerin sayısı hızla artıyor. Peki, bugünkü Türkçenin bu talebin altından kalkacak bir üretimi var mı? Bir sorudur. Ya Almancanın "egemenleri", Türkçedeki zenginliği ve yeni arayışları acaba ciddiye alır mı? Bu da bir başka sorudur.

Yeni bir çağa girdik.

Bu çağın sanıldığından çok daha karmaşık bir savaşıma tanık olacağımızı şimdiden ileri sürebiliriz.

Onun için, Almanca sadece bir taşıyıcı değil, bir ilerletici veya geriletici mekanizma olarak da sahnedeki yerini alacaktır. İş, onu kullananlarda. Tabii aynı şeyi, Türkçenin Almancayı taşıma biçimine bakarak da söyleyebiliriz.

Çok ilginç, çok eğlenceli, belki de çok acılı bir dönemdir üzerimize gelen.

(*) Kısa süre önce basılan bir kitapta "Türkischsprachige Intellektuelle in Frankfurt" başlığı altında yer alan makale, bu tartışmanın ipuçlarını içeriyor: Beatrix Caner (Hrsg.), *Doppelte Heimat-Türkische Migranten berichten*, Heinrich und Hahn, Frankfurt, 2008, s. 25-37.

Alman Anayasa Mahkemesinin Türban Kararı

Mahkemeye göre "Başörtüsü, Hıristiyanlık için haçtan farklı olarak, kendi başına bir dinî sembol değildir. Sadece taşıyan insanla ve bu insanın tutum ve tavrı ile benzer bir etki yaratabilir. Müslümanlar tarafından kullanılan başörtüsü değişik şekilde değişik değerler için algılanmaktadır."

Alman Anayasa Mahkemesi'nin 24.9.2003 tarih ve -2BVR 1436/02- sayılı kararı, 1972 yılında Kabil/Afganistan doğumlu, 1995 yılında Alman vatandaşlığına giren bir bayanın 1998 yılında öğretmenlik sınavlarını başarı ile geçmesine rağmen, türbanlı olduğu için memur kadrosuna alınmaması üzerine başlayan mahkeme sürecinin son sözü olmuştur. Baden-Württemberg eyaleti bayanın sınavlarını ve memur hazırlık dönemini başarıyla tamamlamış olduğunu teslim ederken, derse türban ile girmekte ısrar etmesini, türbanın kültürel ayrımcılığı temsil ettiğini ve sadece dinî değil, aynı zamanda politik bir sembol olduğunu vurgulamış ve bunun devletin tarafsızlığı ilkesi ile bağdaşmadığını kararında gerekçe olarak öne sürmüştür. Türban ile derse giren bir öğretmenin, öğrencileri türban üzerine düşünmeye, bu yönde sorular sormaya zorladığını, devleti temsil eden bir öğretmenin bu yüzden devletin tarafsızlık ilkesini temsil edemeyeceğini iddia etmiştir. Türban ile derse girerek, öğrenci ve ebeveynlerin temel hakkı olan tarafsız eğitim ilkesini ihlal ettiğini, türban taşıyan öğretmenin özellikle müslüman öğrenciler üzerinde bir baskı unsuru olacağını öne sürmüştür.

Mahkeme Alman Anayasası'nın 3, 4, 33, 136, 137 ve 140. maddelerine atf yaparak anayasanın devletin tüm vatandaşların inançlarına karşı tarafsız olması gerektiğini vurguluyor ve "anayasanın kilise devletine dayalı hukuk anlayışına kapalı olduğunu ve herhangi bir inanç grubuna öncelik verilmesini yasaklamaktadır", diyor.

Mahkeme çeşitli kararlarına atf yaparak, "devlet farklı inanç ve dünya görüşü olan topluluklara karşı eşitlik ilkesine uymak zorunda olduğunu ve herhangi bir dine öncelik tanıyamayacağını" vurgulamakta. Mahkeme için bu "tarafsızlık ilkesi katı bir devlet ve dinin ayrılığı" anlamına gelmemektedir. Tarafsızlık devletin "tüm inançlara karşı eşit mesafede durması ve tümünü desteklemesi" anlamına gelmektedir. Devlet kişinin inanç hürriyetini garanti altına almakla yükümlüdür ve herhangi bir din veya inançla özdeşleşmemeli ve "toplumda dinler arası barışı tehlikeye

sokmamalıdır". Anayasa aynı zamanda devlete bir inancı veya dinî öğretiyi değerlendirmeyi yasaklamaktadır.

Mahkeme kararında, "Bir devlet kurumu olan okulda öğrencilerin zorunlu bulunmaları gerekmektedir. Bu sürede onların inanç özgürlüğü de, örneğin karşı oldukları ya da inanmadıkları bir dinle muhatap edilmemelerini içerir. Ayrıca Anayasanın 6. maddesine göre, ebeveynler de çocuklarını istedikleri inanç ölçüsünde eğitebilirler. Türbanlı öğretmen bu hakları etkiler, çatışmalar olması olasıdır ve yasalar yoluyla bu durum engellenmelidir."

Mahkemeye göre, "Başörtüsü, Hıristiyanlık için haçtan farklı olarak, kendi başına bir dinî sembol değildir. Sadece taşıyan insanla ve bu insanın tutum ve tavrı ile benzer bir etki yaratabilir. Müslümanlar tarafından kullanılan başörtüsü değişik şekilde değişik değerler için algılanmaktadır." Başörtüsünü gelenek icabı takan kadınlar olduğu gibi, Batı değerlerine karşı çıkmak için de kullanılmaktadır. Kimliğe vurgu yapmak amacı ile kullanıldığı gibi, başörtüsü mahkemeye göre son zamanlarda köktenci İslam için de sembol olabilmektedir.

Bu konuda azınlık görüşünü bildiren, başörtüsünün devlet memurluğu ile bağdaşamayacağını savunan üç hâkim ise, başörtüsünü İslam dininin sembolü olarak görmektedir. Bu görüşe göre, "başörtüsü müslümanlara ve müslüman olmayanlara yönelik kültürel bir mesaj teşkil etmekte, kadının erkeğe hizmet etmekle yükümlü olduğunu ve erkeğin kadın üzerine hâkimiyetini sembolize etmektedir. Bu yüzden başörtüsü Almanya Anayasası'nın eşitlik ilkesini belirleyen 3. maddesine ters düşmektedir".

Asimilasyon, Entegrasyon Eğitim ve Din

Ahmet Onay

Almanya’da başlatılan “entegrasyon” tartişmalarının açık biçimde gosterdiği gibi, sorun, **göçmen işçiler** sorunu olarak gerđek bir temele sahiptir. Göçmen işçiler sorunu, “entegre olmayan ve entegre olmayı reddeden yabancılar” haline dönüşürken, sorun giderek, “entegre olmayan ve olmayı reddeden” “Türkler” sorunu olmuştur.

Sorunun, “entegre olmayan ve olmayı reddeden Türkler” sorunu haline dönüşmesiyle birlikte, Türkiye’nin AB üyeliğine ilişkin tartişmalar da işin içine dahil edilmiştir. Böylece AB’nin hristiyan “demokrat” partilerinin başını çektiği Türkiye’nin AB’ye üye yapılamayacağına ilişkin kampanyalar, “Türklerin entegrasyon özürü” olduklarına ilişkin bir toplumsal önyargı oluşturulmasına yönelmiştir.

Nasıl sunulursa sunulsun, hangi söylemle ifade edilirse edilsin, sorunun geldiği nokta, göçmen işçilerin ekonomik ve toplumsal yaşamdan dışlanması noktasıdır. Bu boyutu ile göçmen işçiler sorunu, **göçmen işçilerin ölkelerine geri gönderilmesi** sorunu olarak pratik ve yasal bir yöne evrilmiştir.

Türkiyeli işçilerin kırk yıllık Avrupa macerasının, “demokratik hak ve özgürlükler” ölkelerinde, demokratik hak ve özgürlüklere rağmen nasıl sona erdirileceği günün gündem maddesi haline gelmiştir. Pratik konu, süresiz çalışma ve oturma hakkına sahip olan göçmen işçilerin (“misafir işçilerin”) bu haklarından nasıl mahrum bırakılacağıdır.

Bugün için pratik çözüm, demokratik hak ve özgürlüklerin “kötüye kullanılması” durumunda hak ve özgürlüklerin kaybettirilmesinin “demokratik” bir tutum olduğunun kanıtlanmasına dayandırılmaktadır. Bir başka ifadeyle, tartişmalar, demokratik hak ve özgürlüklerin hangi koşullarda ve nasıl sınırlandırılacağına ya da tümüyle ortadan kaldırılacağına ilişkin yasal bir çözüm bulmaya yönelmiştir. Bu nedenle, üretilecek yasal çözümün göçmen işçilerin yaşadığı “evsahibi” öлке yurttaşları tarafından gerekli ve haklı olarak kabul edilmesi tüm propaganda çalışmalarının odak noktası haline gelmiştir.

Bu bağlamda “müslüman erkeklerin” kadınlara baskı ve şiddet uygulamalarına ilişkin olaylar toplumların gündemine yeniden taşınırken, göçmen işçilerin “paralel toplumlar” oluşturduklarına ilişkin görümler yayınlanmaya başlanmıştır. Tüm bunlar, göçmen işçilerin yaşadıkları toplumlara uyum göster-

mediklerinin, yani entegre olmadıklarının açık kanıtları olarak sunulmaktadır. Özellikle Almanya’da 1993 ekonomik bunalımıyla başlayan ve 2000 bunalımıyla büyüyen işsizliğin yaratıldığı ortamdaki beslenen “yabancı düşmanlığı”, toplumun büyük bir kesimini etkisi altına almaya başlamıştır. Neredeyse göçmen işçiler (“misafir işçiler”) Almanya’daki her türlü ekonomik ve toplumsal sorunun nedeni olarak görülmeye başlanmıştır.

Artık sorunların ne olduğunun, nereden kaynaklandığının hiçbir önemi **kalmamıştır**. Tek bir sorun vardır: **Göçmen işçilerin geri gönderilmesi**.

Sıradan bir Avrupalının gözünde göçmen işçiler, kendi işlerini ellerinden alan, dolayısıyla kendilerinin işsiz kalmasına yol ağan “yabancılar”dır.

Biraz daha gelişmiş, sıradanlığın sıradanlığına sahip olan Avrupalı için yabancı işçiler, hem kendi iş olanaklarını ellerinden almaktalar, hem de kazandıkları paraları yaşadıkları ölkelerde harcamayarak, ölkelerin kaynaklarını dışarıya transfer etmektedirler. Bu transfer, açık bir sermaye transferi olarak görüldüğünden, öлке içindeki yeni yatırımların engeli olarak da kabul edilmektedir.

En ilkel haliyle merkantilist dönemde görülen bu düşünceler, özellikle Alman halkının dinsel/tarihsel bilgisine dayandırılır:

“Hristiyan ölkeler dışındaki Türkiye ile, İnan ve Doğu Hindistan ile yapılan ticaret yüzünden para azalmaktadır.

Bu ölkelerde ticaret daha peşin para ile yapılmaktadır, ama hristiyan ölkeler içinde yapılan ticaret, bu bakımdan değişiktir. Çünkü hristiyan ölkeler içindeki ticaret de her ne kadar peşin parayla yapılyorsa da, gene de para, bu ölkelerin sınırları içinde kalmaktadır. Gerđekten burada, hristiyan ölkeler içindeki ticarete paranın akıntısı ve karşı akıntısı, met ve cezri yer almaktadır, çünkü bir ölkede kıtlık bir başkasında bolluk olmasına karşın, para, bazan bir yerde daha bolken, bir başka yerde daha kıt olmaktadır; böylece para hristiyanlık çerçevesi sınırları içinde gider gelir ve dolaşır, ama bu daima çitlemin içinde kapalı kalır. Hristiyan ölkeler dışında yukarda adı anılan ölkelerle yapılacak olan ticaret için kullanılan para, gider ve bir daha geri dönmez.”

Yüzelli yıl önce söylenmiş bu ilkel merkantilist düşünce çerçevesinde dün-

yadaki ve ölkesindeki gelişmelere bakan ve yorumlayan toplumun, ekonomik bunalım dönemlerindeki istemi de “himayecilik” olmaktadır. Göçmen işçiler karşısındaki tutumu da bu “himayecilik” çerçevesinde biçimlenir.

Ekonomik bunalım dönemlerinde başgösteren “himayecilik” eğilimlerinin yanında en tipik olguların birisi de **yabancı düşmanlığıdır**.

İşsizliğin yaygınlaştığı dönemlerde, yabancı işçilerin daha az ücretle çalışmaları yerli işçilerin doğal rakibi olarak ortaya çıkmasına yol açar. Kendisi iş bulamazken yabancı işçinin çalışabildiğini gören yerli işçi, ona karşı şovenist ve ırkçı bir tepki duyar. Bu durumda, yabancı işçilerin içinde yaşadıkları toplumsal ilişkilerden daha fazla yalıtılmalarına ve dışlanmalarına yol açar. Yalıtılmış ve dışlanmış yabancı işçiler, giderek daha da düşük ücretlerle çalışmayı kabul ederler. Bu da işçilik maliyetlerinin düşmesine katkıda bulunur.

Bugün Avrupa’da, özel olarak da Almanya’da göçmen işçilere ve bunlar içinde büyük bir nüfus oluşturan Türkiyelilere gösterilen şovenist ve ırkçı tepkiler doğrudan işsizlik olgusuyla birlikte yoğunlaşmış ve yaygınlaşmıştır. Ancak gelişmeler bunlarla sınırlı kalmamaktadır. Almanya’da %10’lar seviyesinde bulunan işsizlik, yabancı işçiler arasında %40’lar seviyelerindedir. Dolayısıyla işsizlikten en çok etkilenen kesim yabancı işçilerdir. Bu durumda da işsizlik sigortası, sağlık sigortası gibi sosyal haklar devreye girmektedir. İşsizliğin nedeni olarak görülen yabancı işçi, bu kez ölkenin sosyal fonlarını tüketen bir kitle olarak görülmeye başlanır. Sosyal fonların sınırlandırılması ve yer yer kesilmesi karşısında, bunun nedeni olarak işsiz yabancı işçileri gören yerli halkın yabancı düşmanlığı daha da büyümektedir.

Sorunu güncelleştiren ve yaygınlaştıran dünya ekonomik bunalımı ve bunun Avrupa’ya yansımaları biçimidir.

Bu durumda, iç pazar için üretim yapan sermaye kesimleri, kendilerinin her türlü zorluğa rağmen, “yurtseverce” (patriotist) üretimi ve istihdamı sürdürdüklerini söyleyerek şovenizmi ve ırkçılığı teşvik etmektedirler. Yabancı işçilerin, özel olarak Türkiyeli işçilerin sınırlı tüketiminin “entegre olmamışlıktan” kaynaklandığına ilişkin düşünceler bu zeminde gelişmeye başlamıştır. Perakende ticaret alanında başlayan iflaslar, “entegrasyon sorunu”nu daha da öne çı-

karmıştır. Son aylarda Almanya’da tartişmaya ağılan “paralel toplum” teşzleri bu sorunun ne denli önemsendiğinin açık kanıtıdır.

Ancak bugün Türkiyeli işçiler sorunu “müslümanlar” sorununa dönüşürülürken, “paralel toplum” adını verdikleri ilişkiler alanında “islamcı sermaye”nin egemenliğini de görmezlikten gelmeye çalışmaktadırlar.

“Asimile” olduğunu düşündükleri Türkiye kökenli insanlara bakarak “asimile etme” yöntemleri geliştirilmeye çalışılırken, “asimile” olanların nasıl devlet parasıyla bu dönüşüme uğradıklarını araştırma zahmetine bile katlanılmamaktadır. Yıllarca Alman kültür kuruluşlarından alınan paralarla yaşamlarını sürdüren bu “asimile Türkler”e bakarak geliştirilecek her yöntem, daha baştan başarısızlığa mahkumdur.

Bunlardan daha olumsuz olanı ise, iki yıl önce Paris banliyölerinde başlayan “ayaklanmalar”ın Avrupa’da, özel olarak da Almanya’da yarattığı korkuyla başlayan “din” silahının çekilmiş olmasıdır.

İster “Avrupa islamı” olarak ifade edilsin, ister Türkiye ve AKP temelli bir “ılımlı islam” olsun, her durumda “din”, entegre olmamışların itaatkar kullar olarak zararsız hale getirilmesinin aracı olarak devreye sokulmak istenmektedir.

Bunun karşısında “alamancı”nın eğitimsizliği ve eğitime olan kayıtsızlığı, yer yer eğitim karşıtlılığı “din” aracının kullanılması için uygun bir zemin oluşturduğu da açıktır.

Ama doğanın yasadır: Her şey zıddıyla birlikte var olur. Bu yüzden Türkiyeliler arasında “islamiyet”in yaygınlaştırılması, aynı zamanda Türkiyelilerin yaşadıkları ölkelerde “hristiyanlık”ın da yükselişiyle birlikte gelişecektir.

Yapılması gereken ise, Alman toplumsal yaşamından dışlananların, dışlanmışlıklarına yol ağan koşulların ve önyargıların ortadan kaldırılmasıdır. “Yabancı kültürleri” Almanlara tanıtmaktan çok, Alman kültürünün ne olduğunun ortaya konulmasıdır önemli olan. Bunlar ise, “Alman öncü kültür” ya da “Avrupa islamı” gibi zorla kabul ettirilmesi gereken bir “entegrasyon yöntemi”nden temelden farklıdır.

Son olarak şunu da ekleyelim ki, Kürt ulusal sorununu yaşayan bir ölkenin insanlarına, “en iyi entegrasyon asimilasyondur” demek, her türlü asimilasyonu meşrulaştırmak anlamına geldiği de unutulmamalıdır.

* “Paralel toplum”, bir devlet sınırları içinde yaşayan toplumun içinde ikinci bir toplum oluşumunu ifade etmek için kullanılmaktadır. Buna göre, Almanya’daki Türkiyelilerin, kendilerine ait işyerlerinden kendi tüketim ihtiyaçlarını karşıladıkları, kendi içlerinde ekonomik bir ilişki ağı oluşturdukları, dolayısıyla kendilerine ait bir toplumsal ilişkiye sahip oldukları söylenmektedir. Sadece “akademik” çevrelerin bildiği, ancak söylemedikleri ise, “paralel toplum”un, giderek kendi özel hukukuna sahip özerk bir topluluk haline dönüştüğüdür. Bu özerk topluluk, ulusal azınlık oluşması anlamına gelmektedir. Bu durumu Otto Schily, “Almanya’da iki dilde yazılmış şehir tabelaları görmek istemiyorum” diyerek ağıklamıştır.

Doğu-Batı-Doğu Tersine Kültür-seferleri : Troya'nın Bitmeyen Savaşı ve Tarih Bilinci

Celil Denктаş

Bilgi ve ardılı, bilinç; binlerce yılın insanlık serüveni. Günümüzden yaklaşık dörtbin yıl önce, Sumerli Ludingirra, kil tabletler üzerinde büyük bir içtenlikle “kaleme aldığı” hayat hikayesinde, “bilgi”ye o günlerde verilen “değer”e bir arkadaşının yeni şeyler öğrenme mutluluğunu tarif ederek atıfta bulunuyor : “...yeni bir bilgi almanın mutluluğu yüzüne vurmuştu...”¹ Demek ki, “bilgi çağı”nda yaşıyoruz diye ellerindeki modeli geçmiş bilgisayarları pazarlamaya çalışan bazıları çok şaşırarak ama, “bilgi”nin keşfi pek de yeni sayılmaz.

Günümüze yön veren “değerler” değiştikçe, binlerce yıldır doğal, olması gerekir kabul edilen pek çok şeye giderek artan sayıda insan şaşacak. Örneğin gün gelecek nasıl olup da konuşabildiğimize şaşacağız; belki de pek yakında, kafamızda beyin diye bir organın olduğunu öğrenmek bile bizi dehşete düşürecek; Sumerli Ludingirra yine oturup da haline şükretsin.

Onun, onun dedesinin, onun dedesinin dedelerinin ve hatta dik yürümesini becerdiğinde kimbilir ne mutlu olan “homo sapiens”-galiba, bu bizim ortak soy adımız oluyor-in atalarının, bilgi denilen şeyin alınıp satılmayacak denli değerli ve tüm insanlığa özgü, tüm insan soyunun ortak malı bir kültür kazanımı olduğunu öğreneli henüz kırk-elli bin yıl oldu. Nedir ki, çağımızın “hızlı yaşayan” insanına?

Zaman dediğin göz açıp kapayıncaya kadar geçiveriyor!

İnsanlığın tıpkı içerisinde varolduğumuz evren gibi sonu olmayan kültür birikimi, önünde hiçbir engel tanımadan “ulaşmak isteyen”in eline ulaşıyor. Bilinç de, insanı diğer canlılardan ayrılan bu yanında, en verimli tarlasında, beyninde, hiçbir engel tanımadan yeşeriyor, gelişiyor, nesillerden nesillere tüm Nuh tufanlarına, tüm Haçlı Seferleri’ne, tüm “soykırımlar”a ve de emperyalizmin nice estetik ameliyattan sonra bile doğru dürüst sırtımayı bile beceremeyen yüzüne -daha doğrusu, “yüzsüzlüğü”ne- rağmen bize, bizden de çocuklarımıza ulaşıyor, ulaşmaya devam edecek.

Bilginin ve ardılı, “bilinç”in onbinlerce yıl önce, günümüzde “sömürge”, “üçüncü dünya”, “azgelişmiş” ya da “geri-bıraktırlmış” -artık siz seçin beğenin, adını siz koyun- ülke diye tapu-kadastroya tabi tutulan topraklardan yükseldiği, ama yirminci yüzyıl sonunda yeşil dolarlarla küreselleşebilmesine rağmen artık bu binlerce yıllık değişimlerinin son halkalarına geldiğini kendisi de pekala bilen “zor”un gücüyle, ve

bu toprakların kayıtlarını, zimmetlerine geçirdikleri küçücük parseller uğruna efendileri adına tutmayı “çok şükür” sayanların(!) marifetleriyle tersyüz edilip “Batı Medeniyeti” diye, evin eşeğini boyayıp babasına satmaya teşebbüs eden Kayserili misali, kendi menşesine “kakalanma”ya çalışıldığını öğrenebilmemiz için, ne Sümer çivi yazısını sökmemize, ne de arkeoloji profesörü olunmasına gerek var. Bilgiyi, babanızdan kalıtım yoluyla alamazsanız da, gözünüzü, kulağınızı ve tabii ki tüm iyimserliğiniz ve samimiyetinizle beyninizi açtığınızda, o gelip sizi mutlaka buluyor.

Tübingen Üniversitesi’nde, 2000’lerin başında gerçekleştirilen, “Kamuya Açık, Troya Sempozyumu” işte bunun çok yakın bir örneği. Yüz-

yıllardır varlığı ve önemi bilinen, ancak hep Homeros’un İlyada’sıyla, “batılı kurnazlığı”nın simgesi tahta atıyla², ya da çalındıktan sonra çat orada, çat burada ortaya çıkıp duran meşhur Priamos’un hazineleriyle gündemde tutulan Troya’nın, bunların çok ötesinde bir önemi, bir anlamı olduğunu bundan seksen yıl önce, Türkiye Cumhuriyeti’ni kuranlar çok iyi biliyorlardı. Bu bilgi, bu “tarih bilinci”, gelecek kuşaklara doğru ulaşsın diye Ankara’da, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, öncelikli olarak kuruldu. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, özellikle üzerinde bağımsızlık için mücadele verilen toprağın gerçeğ efendileri ortaya çıkartılsın, emper-

“... anlamak sevgilim,
o bir müthiş bahtiyarlık,
gideni
ve gelmekte olanı...”
N. Hikmet

yalist işgalin yalnızca askeri, yalnızca siyasi, yalnızca ekonomik işgalden ibaret olmadığı somut bulgularla geleceğe taşınınsın diye tasarlandı; “höykürüp, masaları kıran” faşistlere³, müzeleri birer “turistik mekâna” dönüştüren cinfikir kafalara rağmen.

Bilgi, bilinç, bizleri kendi ülkemiz topraklarında bulamıyor ama gelip Almanya’da, Tübingen Üniversitesi’nde ve de Bonn’da yine aynı tarihlerde açılmış olan, “Troia: Düş ve Gerçek” adlı sergiyle buluyor. Homeros, belki de tanrıların gazabını üzerine çeken Troya’nın sonsuza kadar anımsanması kaygısıyla kurguladı İlyada’yı, Odysseia’yı. Belki de, kuşaktan kuşağa anlatılıp kendisine kadar ulaşan eski günlerin “uygar Doğusu”nun açgözlülük uğruna na-

yen arkeolojik bulguları herşeyi söylüyor. Bir kez, “Anadolu karakterli bir kent” olduğu artık neredeyse kesinleşti. Yani, Uygur Doğu’nun Batı’ya dil çıkartırmışçasına uzanan Çanakkale Yarımadası üzerinde günümüze ulaşan, bir sentezi. İkincisi, “henüz medeniyetini keşfedememiş” Batı, ağaç kovuklarında, mağaralarda, belki ateşi de tanımadan yaşarken, Troya’da ön-kültür birikimlerinin bariz bir şekilde şehirleşmeyi oluşturduğunu, üstelikte komşularıyla yürütmekte olduğu deniz ticaretinin Troya’da, bu zamandan başlayarak bir “Kıyasal Kültür”ü oluşturduğunu artık biliyoruz. Peki bunu bilmek, **özellikle bizi** neden o denli heyecanlandırmalı? Neden, “yüzümüz yeni bir bilgi almanın mutluluğuyla” aydınlanmalı? Bilmem ne holdingin ya da “şirketler grubu”un bire bin veren kâr payları, şunun memesi bunun kıcı, Türk “döneri”nin ütü Çin’e ulaşan *Geschmack*’i dururken neden umursayalım Troya Savaşları’nı? Tarih bilinci ne iş ola?

Peki ya, Kayserililer “boyalı eşekleri”yle övünmeye devam mı edecekler? Kösedeki bakkal beş *Euro-Cent* daha ucuz diye zehir yemeye devam mı edilecek? Köle nesiller, yeni köle nesiller doğurmaya, yeni köle nesiller kayıtsız şartsız teslim olmaya, teslimiyetin kayıtları ve şartları Batı’da saklı kalmaya, bu kayıt ve şartların kölelerin menşe ülkelerinde işbirlikçi palazlandırmada başarıyla kullanılmasına, fazla palazlanma tehlikesine karşı IMF reçeteleri hazırlanmasına, reçeteleri ipelemeyip azıp kuduranlara Afganistan “tepelemesi” ya da Irak “dürümü” ikram edilmesine devam mı edilecek? Sözün kısası, Orhan Veli’nin dili varıp, “yuh ulan size” diyemeyip de nazıkçe sorduğu şekliyle, “Pireler, devleri yutacak!”, mı hep?

Hayır! Ama ancak, bilginin değeri, *kâr payını* “beyin borsası”ndan sildiğinde, kültür birikimlerinin *top-modellerin* estetik ameliyat sayılarıyla sağlanmadığı gerçeği artık lütfen kabul edildiğinde, köleler kendi emeklerinin ürünlerini bu ürünleri yaratırken harcadıkları emeğe karşılık avuçlarına sıkıştırılan sadakalarla neden hiç bir zaman satılamayacakları çelişkisi üzerinde kafa yormaya başladıklarında, devler pirelerin midesine oturacak, tanrıların öfkesi Çanakkale Boğazı’nda bir daha alevlenemeyecek şekilde söndürülecek, Troya savaşlarının sonuçları da artık “zor” ve “kaba kuvvet” tarafından belirlenemeyecek.

Troya ve Troyalar, bilginin, bilincin ışığında bundan böyle hep kazanacak.

Edebiyat tarihçilerine, Eski Yunan Dili uzmanlarına duyuru: İlyada’nın orijinal metinleri yeniden irdelenmeyi bekliyor.

1 ÇİĞ, Muazzez İlmiye, “Sumerli Ludingirra: Geçmişe Dönük Bilimkurgu”, Kaynak Yayınları, 3. Basım, Mart 2000, sayfa: 119.

2 Bu atın büyükçe bir taklidinin işgalci batılı-emperyalist güçlere karşı geçit vermeyerek destan yazmış Çanakkale’nin göbeğine diken ay-mazlığa ne ad vermeli?

3 Enver Gökçe, “Fakülte’nin Önü” şiiri.

TÜRKÇENİN AYDINLIK İNSANLARI. SİZİ **CUMHURİYET** YAKIŞIR.

Cumhuriyet
HAFTA

Starkenbug Str. 5
64546 Mörfelden/Walldorf
Tel.: 0 61 05 | 98 17 46

ELLERİNİZE VE YALANA DAİR

Bütün taşlar gibi vekarlı,
hapiste söylenen bütün türküler gibi kederli,
bütün yük hayvanları gibi battal,
ağır ve aç çocukların dargın yüzlerine benzeyen elleriniz.
Arılar gibi hünerli hafif, sütlü memeler gibi yüklü,
tabiat gibi cesur
ve dost yumuşaklıklarını haşin derilerinin altında gizleyen
elleriniz.

Bu dünya öküzün boynuzunda değil,
bu dünya ellerinizin üstünde duruyor.

Ve insanlar,
ah, benim insanlarım,
yalanla besliyorlar sizi,
halbuki açsınız, etle, ekmekle beslenmeğe muhtaçsınız.
Ve beyaz bir sofrada bir kere bile yemek yemeden
doyasıya,

göçüp gidersiniz bu her dalı yemiş dolu dünyadan.
İnsanlar, ah, benim insanlarım,
hele Asyadakiler, Afrikadakiler,
Yakın Doğu, Orta Doğu, Pasifik Adaları
ve benim memleketlilerim,

yani bütün insanların yüzde yetmişinden çoğu,
elleriniz gibi ihtiyar ve dalgınsınız,
elleriniz gibi meraklı, hayran ve gençsiniz.
İnsanlarım, ah, benim insanlarım,
Avrupalım, Amerikalım benim,
uyanık, atak ve unutkanların ellerin gibi,
ellerin gibi tez kandırılır,
kolay atlatılırsın...

İnsanlarım, ah, benim insanlarım,
antenler yalan söylüyorsa,
yalan söylüyorsa rotatifler,
kitaplar yalan söylüyorsa,
duvarda afiş, sütunda ilan yalan söylüyorsa,
beyaz perdede yalan söylüyorsa çıplak baldırları kızların,
dua yalan söylüyorsa,
ninni yalan söylüyorsa,
rüya yalan söylüyorsa,
meyhanede keman çalan yalan söylüyorsa,
yalan söylüyorsa umutsuz günlerin gecelerinde ayışığı,
ses yalan söylüyorsa,
söz yalan söylüyorsa,
ellerinizden başka herşey
herkes yalan söylüyorsa,
elleriniz balçık gibi itaatli,
elleriniz karanlık gibi kör,
elleriniz çoban köpekleri gibi aptal olsun,
elleriniz isyan etmesin diyedir.

Ve zaten bu kadar az misafir kaldığımız
bu ölümlü, bu yaşanası dünyada
bu bezirgan saltanatı, bu zulüm bitmesin diyedir.

Nazım HİKMET

